

Limburgs Tijdschrift voor *Genealogie*

uitgave van de Sectie Genealogie van het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap

Inhoudsopgave

Van de redactie	34
De Hornse wortels van de Catalaanse familie Kaiser door Mart Graef	35
Derde Limburgs Kwartierstatenboek	44
De Waalse wortels van de Zuid-Limburgse familie Soogeele door Régis de la Haye	45
Peetouders of getuigen? door Régis de la Haye	51
Van Hoi naar Weert. De leidekkersfamilie Laliu door Régis de la Haye	53
De familie Van Rijswijk in Oost Noord-Brabant en Noord-Limburg door Pierre van Rijswijk	56
Genealogie Dupont, aanvulling door Régis de la Haye	63

Het LTvG verschijnt vier maal per jaar en is:

- Voor leden van zowel het Koninklijk LGOG als ook de Sectie Genealogie gratis. Het lidmaatschap van de Sectie Genealogie bedraagt voor leden van het Koninklijk LGOG € 25,00 per jaar. Leden van de Sectie Genealogie ontvangen drie maal per jaar een Nieuwsbrief.
- Een abonnement zonder enig lidmaatschap kost € 30,- per jaar.
- Losse nummers zijn verkrijgbaar voor € 7,50 per blad (excl. verzendkosten).

Voor lidmaatschappen, abonnementen en losse nummers:
Bureau Koninklijk LGOG, Postbus 83, 6200 AB Maastricht,
tel. 043 321 25 86.
Mailadres: info@lgog.nl. Website: www.lgog.nl.

Redactie: Ton van den Berg, Jan Hanssen, Bert van Laer (secretaris) en Funs Patelski (hoofd- en eindredacteur).

Redactieadres: Uilenweg 1, 6006 SK Weert, tel. 0495 54 47 58
Mailadres: vanlaer@home.nl

Het werk van het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap wordt in belangrijke mate ondersteund door de Provincie Limburg.

Druk: drukkerij econoom bv beek-1

ISSN 0169-5177

Diverse rechten: Illustraties dienen vrij van rechten te worden aangeleverd. Bij plaatsing van een bijdrage wordt de auteursrechtelijke economische exploitatiebevoegdheid geacht in zijn geheel aan het LGOG te zijn overgedragen. Het LGOG kiest ervoor om het auteursdeel (50%) van de ontvangen reproductievergoedingen, mede vanwege de relatief bescheiden omvang van deze gelden, niet door te betalen aan de desbetreffende freelance auteurs. Het LGOG maakt gebruik van de mogelijkheid geboden door Stichting Reprorecht om deze gelden te besteden aan een collectief auteursdoel: de gelden worden toegevoegd aan het redactiebudget, ter verbetering van de uitgaven van het LGOG.

Van de redactie

Vrijwel iedere Limburger heeft wel ergens in zijn kwartierstaat voorouders die afkomstig zijn uit het naburige buitenland. Het is geen zeldzaamheid. Omgekeerd, buitenlanders met Limburgse roots lijken aanmerkelijk minder voor te komen. Een autochtone Catalaanse familie met 18e eeuwse wortels in de Limburgse bodem is zeldzaam. Mart Graef beschrijft in het hoofdartikel hoe Anna Ruiz uit Barcelona ontdekte dat de familie van haar grootmoeder Kaiser uit Midden-Limburg stamt. De Catalaanse familie Kaiser blijkt in mannelijke lijn af te stammen van Joannes Michael Kaijser (1728), die soldaat was in Spaanse dienst in het regiment de Waalse Garde. Horn blijkt de bakermat te zijn van het gezin Kaijser-Mertens.

Régis de la Haye heeft zich nader verdiept in de betekenis van het peetouderschap. Peetouders houden een pas geboren kind ten doop en beloven de ouders bij te staan in de christelijke opvoeding van het kind. Een peetoom en -tante zijn nimmer willekeurig gekozen personen. Doorgaans zijn zij naaste familieleden, een lid van vaderszijde en een van moederszijde. De auteur laat zien dat in genealogische artikelen het begrip 'getuigen' beter vervangen kan worden door 'peetouders'. De redactie gaat hierin mee en zal in de toekomst aan 'peetouders' de voorkeur geven.

Het spreekt vanzelf dat bij het reconstrueren van familierelaties van personen, die leefden in de 17e en 18e eeuw, het van belang is om de gezinnen zo compleet mogelijk samen te stellen en alle doopinschrijvingen met de peetouders systematisch uit de oorspronkelijke doopregisters over te nemen. Régis de la Haye laat in zijn artikelen over de families Soogeele en Laliu zien hoe dit kan. De peetouders worden zoveel mogelijk geïdentificeerd en krijgen waar mogelijk hun plaats in de stamboom.

De auteur gaat gestaag door met zijn onderzoek naar Limburgse families afkomstig uit Wallonië. Franstalige namen werden meer dan eens door een pastoor afkomstig uit een ander taalgebied verkeerd verstaan. De scribent schreef dan de namen fonetisch in zijn kerkregisters, hetgeen kon leiden tot de meest vreemde schrijfvarianten van een familienaam. De verschillende spellingsvarianten in de genealogie van de familie Soogeele, van oorsprong Soxhlet, is hier een prachtig voorbeeld van. Régis de la Hay laat zien hoe dit kon gebeuren.

Pierre van Rijswijk heeft zich verdiept in de oudste generaties van de familie Van Rijswijk die in de late Middeleeuwen leefde in Oost Noord-Brabant en Noord-Limburg. Hij bestudeerde verschillende publicaties over deze familie en plaatste er zijn kanttekeningen bij.

Foto op de voorzijde van de omslag

In juni 2014 bezocht de familie Ruiz Barceló, nazaten van Joannes Michael Kaijser, na 230 jaar Horn. Links: Jesús Ruiz Kaiser, rechts: Anna Ruiz.

MART GRAEF

De Hornse wortels van de Catalaanse familie Kaiser

In de zomer van 2014 ontving ik via de Heemkundevereniging Horn een e-mail van Anna Ruiz in Barcelona. Tijdens de speurtocht naar haar voorouders had ze ontdekt dat één van hen, een zekere Joannes Michael Kaiser, in het Limburgse Horn was geboren, en daar wilde ze graag wat meer over weten. In de doopregisters van de parochie van Sint Martinus in Horn bleek de gezochte inderdaad te vinden te zijn. Verder onderzoek in Limburgse, Spaanse en Belgische archieven leverde een reeks documenten op aan de hand waarvan de wederwaardigheden van de familie Kaiser gereconstrueerd konden worden. Samen met foto's en gegevens uit het familiearchief van Anna Ruiz leverde dat het volgende verhaal op.

Een onwettig kind

Joannes Michael Kaijser werd op 21 oktober 1770 gedoopt in de kerk van Horn als onwettig kind van **Maria Mertens**, die zelf op 17 januari 1743 was gedoopt te Horn. De moeder had verklaard dat de vader een soldaat in Spaanse dienst van het regiment Waalse Garde (*miles hispanicus sub regime vulgo gardes Wallons*) was, eveneens **Joannes Michael Kaijser** geheten. Als peetouders traden op Joannes Mertens, de vader van Maria, en Petronella Thijssen. In de marge van het doopregister is later vermeld dat het kind precies een half jaar later, op 21 april 1771, werd gewettigd.

Op die datum trouwden Joannes Michael Kaijser en Maria Mertens in de kerk van Horn. De getuigen, Elisabeth, Nicolaus en Mathias Mertens, waren zus en broers van de bruid. In het trouwregister is ook een afschrift opgenomen van de doopakte van bruidegom. Volgens deze gekopieerde tekst werd Joannes Michael Kaijser op 2 februari 1728 gedoopt in Gulik (*civitatis Juliacensis diœcesis Coloniensis ducatus Juliacensis*) als zoon van Joannes Michael Kaijser en Barbara Henrichen.

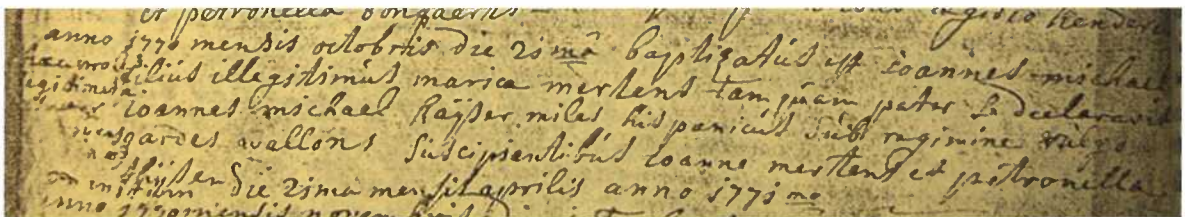
De kleine Joannes Michael was dus naar zijn grootvader vernoemd.

Het huwelijk bleek vruchtbaar te zijn. Na Joannes Michael werden er nog zes andere kinderen in Horn gedoopt. Minstens twee van hen overleden jong.

De kinderen van Joannes Michael Kaijser en Maria Mertens zijn:

1. Joannes Michael Kaijser, ged. Horn 21 okt. 1770 {peetouders: Joannes Mertens, Petronella Thijssen}. De peter was de grootvader van moederszijde van het kind.
2. Anna Maria Kaijser, ged. Horn 3 febr. 1772 {peetouders: Antonius Josephus Gentij, sergeant in het regiment Waalse Garde, Joanna Timmermans}. De meter was de grootmoeder van moederszijde van het kind, de peter natuurlijk een "collega van het werk" van de vader.
3. Petrus Mathias Kaijser, ged. Horn 13 juli 1773 {peetouders: Nicolaus Mertens, Maria Elisabeth Teeuwen}. De peter was een broer van de moeder van het kind, overl. *in statu innocentia* Horn 19 juli 1773.
4. Jacobus Kaijser, ged. Horn 14 dec. 1774 {peetouders: Henricus van Solinghen namens Jacobus Kaijser, Christina Thijssen namens Catharina Mertens}, tweeling met navolgende. De niet aanwezige peter was mogelijk een broer van de vader van het kind, hij werd vervangen door de koster van Horn, de eveneens afwezige meter was een zuster van de moeder van het kind. Overl. *in statu innocentia* Horn 11 maart 1775.
5. Petrus Mathias Kaijser, ged. Horn 14 dec. 1774 {peetouders: Henricus van Solinghen namens Mathias Mertens, Christina Thijssen namens Catharina Timmermans}, tweeling met voorgaande. De absente peter was een broer van de moeder van het kind. De meter was een tante van de moeder.
6. Maria Barbara Kaijser, ged. Horn 12 april 1776 {peetouders: Godefridus Timmermans, Elisabeth Mertens}. De peter was een oom en de meter een zuster van de moeder van het kind.
7. Maria Clara Kaijser, ged. Horn 19 januari 1778, {peetouders: Leonardus Mertens, Gertrudis van Herten}. De peter was een broer en de meter een tante van de moeder van het kind.

Na de doop van het jongste kind in 1778 komen er in de kerkregisters van Horn geen vermeldingen meer voor van leden van het gezin Kaijser-Mertens.

Doop van het onwettig kind Joannes Michael Kaijser op 21 oktober 1770 te Horn.

In de marge is aangegetekend dat het kind op 21 april 1771 is gewettigd (doopregister parochie St. Martinus Horn, RHCL Maastricht).

Soldaat in Spaanse dienst

Zoals al bij de doop van zijn eerste zoon in het kerkregister vermeld, was Joannes Michael Kaijser een militair in Spaanse dienst. Hij diende bij de Waalse Garde, een infanterieregiment waarvan de soldaten voornamelijk werden gerekruteerd in de Lage Landen. De *Guardia Valona* was in 1702 opgericht door koning Filips V van Spanje. De militaire loopbaan van Juan Miguel Kaiser, zoals hij in Spanje werd genoemd, is enigszins te volgen aan de hand van documenten die zich in de Spaanse militaire archieven bevinden.¹ Hieruit blijkt dat hij op 3 maart 1753 als soldaat dienst nam bij de Waalse Garde.² Hij was toen 25 jaar oud.

Uniformen van de Waalse Garde onder Filips V van Spanje (uit: André Jansen, *Histoire illustrée des Gardes royales wallonnes*, Brussel 1989).

Op 1 maart 1761 werd hij bevorderd tot sergeant. Hij maakte deel uit van het Spaans-Franse coalitieleger dat in 1762 een invasie in Portugal ondernam en was betrokken bij het beleg van de Portugese stad Almeida. Deze campagne, een van de vele conflicten die samen de Zevenjarige Oorlog uitmaken, eindigde met de terugtrekking van de Spaanse en Franse troepen en een wapenstilstand in december 1762.

Op het dienstformulier van 1774 is een wijziging in de burgerlijke staat van *sargento* Kaiser aangebracht. Aanvankelijk stond er *soltoro* (ongetrouwd), maar dat is later veranderd in *casado* (getrouwd).

Het is niet bekend hoe Kaijser in 1770 - of misschien eerder - in Horn terecht kwam. Het feit dat hij er bleef en trouwde met het meisje bij wie hij een kind had verwekt, duidt wellicht op heuse liefde.

Het lijkt erop dat sergeant Kaijser na zijn huwelijk enige jaren in Horn verbleef. In ieder geval was hij er tussen 1770 en 1778 regelmatig, gezien de gestage gezinsuitbreiding gedurende die jaren. Daarna raakte hij - althans in Horn - buiten beeld tot maart 1784. De reden van zijn afwezigheid in die periode is terug te

vinden in zijn staat van dienst. Op het formulier voor het jaar 1784 wordt vermeld dat Kaiser, behalve aan de al genoemde veldtocht in Portugal, ook heeft deelgenomen *en el bloques y sitio de Gibraltar*.

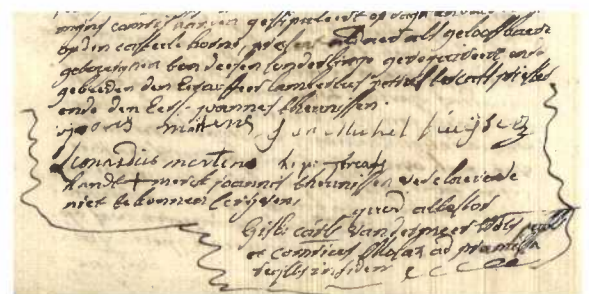
De aanleiding voor de belegering van Gibraltar was het uitbreken van de Amerikaanse Onafhankelijkheidsoorlog. Spanje koos de zijde van de revolutionairen en verklaarde Engeland de oorlog.

Op 4 juni 1779 begon de blokkade van Gibraltar, dat sinds 1704 in Britse handen was. Hierbij werd de toegang tot de landengte zowel via land als over zee afgesloten. Ondanks talloze bombardementen door de Spanjaarden en de Fransen hield de vesting stand en op 7 februari 1783 werd het beleg, het langste uit de moderne geschiedenis, uiteindelijk opgeheven. Juist gedurende deze periode is er in Horn geen spoor van Joannes Michael Kaijser te vinden!

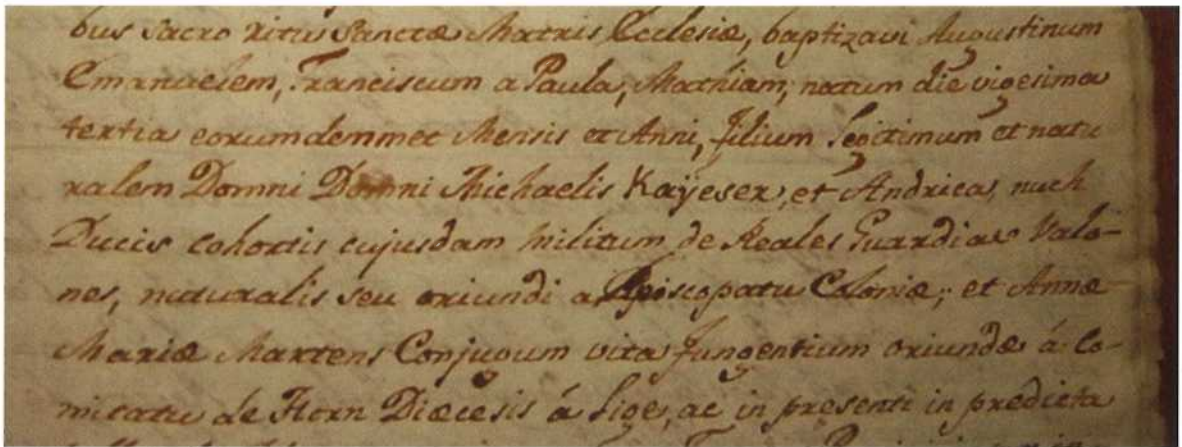
Van Horn naar Spanje

Op 31 maart 1784 treffen we Joannes Michael Kaijser, intussen bevorderd tot kapitein, weer aan in Horn. Samen met zijn schoonvader Jan Mertens en zijn zwager Leonard Mertens bezoekt hij de Maaseiker notaris G.C. van der Meer, die voor de gelegenheid zitting houdt op het kasteel van Horn.

De zaak waar het om gaat is de volgende.³ Op 21 mei 1778 had Joannes Martens, inwoner van het dorp Horn, van Joannes Michael Keijser, *tegenwoordigh capiteyn ten dienste van sijne konincklijcke majesteyt van Spagnien, in houwelijck met des comparants dochter Maria Martens*, een bedrag geleend van 96 pattacons, voor het herstel van het huis en de schuur van de comparant. De heer Keijser, *op sijn vertreck staende om met vrouw en kinderen naer Spagnien te reysen en dus sijne penninge noodigh hebbende*, had de genoemde som, alsmede de rente die hij daarop kon doen gelden, aan zijn schoonvader teruggevraagd. Joannes Martens voldeed de gehele schuld, maar kwam 72 pattacons en een schilling te kort. Dat laatste bedrag leende hij van zijn zoon Leonardus, tegen een jaarlijkse rente van 20 schillingen (ongeveer 3½ %). Als borg diende het huis en de schuur alsmede de onroerende goederen van Joannes Martens. De heer Keijser verklaarde *tot meerdere gerustheydt van sijnen swaeger Leonardus Martens, geldtdoender, [...] met consent sijnder huysvrouw, in saecken de mobiliare effecten van sijnen voorschreven schoonvader bij*

Handtekeningen van Jan Michel Kaijser, Joannes Mertens en Leonardus Mertens onder de notariële akte van 31 maart 1784 (Rijksarchief te Hasselt, Archief notariaat Limburg).

Doopinschrijving van Augustinus Kaijser, Palamós 1786. De herkomst van moeder Anna Maria Martens wordt vermeld als *oriundæ á la comitatu de Horn diaecesis á Lige* (Parochiearchief Santa Maria de Palamós).

brandt ofte andere force mayeur moghte vergaen, dat den voorschreven geldtdoender sijn volle regtes op de stockgoederen van hunne respectieve ouders sal moeghen soecken tot dien voor de quotative paerte van sijne huysvrouwe condescendeerende, niet twijfelende ofte de andere kinderen eenieder voor sijne quotative paerte hunner filiale portie sullen insgelijx consenteren. Met zoveel woorden deed kapitein Kaijser namens zijn vrouw afstand van haar erfdeel. Alle financiële zaken met de familie waren geregeld en het gezin Kaijser-Mertens kon naar Spanje vertrekken. Het zou voorgoed zijn.

De familie Kaiser in Catalonië

Het is niet bekend hoe de samenstelling van het gezin Kaijser-Mertens was toen het naar Spanje vertrok. Van de zeven kinderen die in Horn werden gedoopt, was er in ieder geval nog minstens één in leven: Joannes

Michael, de eerstgeborene. Hij was dertien jaar toen hij met zijn ouders zijn geboorteplaats verliet. Het gezin vestigde zich vermoedelijk in Palamós, een stadje ten noordoosten van Barcelona. In de parochiekerk van Santa Maria werd op 24 februari 1786 Augustinus Emanuel Franciscus gedoopt, zoon van Michael Kaijeser, *ducis cohortis* van de *Reales Guardias Valones*, en Anna Maria Martens, afkomstig uit het graafschap Horn in het bisdom Luik (*oriundæ á la comitatu de Horn diaecesis á Lige*). Als doopgetuige trad op *dominus dominus* Augustinus Saiset, ongetwijfeld een hoge officier. Blijkbaar had Kaijser zijn militaire loopbaan in Spanje voortgezet. Nieuwe wapenfeiten werden echter niet meer vermeld. Op het dienstformulier van 1786 bleek wel zijn burgerlijke staat te zijn gewijzigd: bij *estado* staat nu *viudo*, weduwnaar. Het is aannemelijk dat Maria Mertens na de geboorte van haar jongste kind in het kraambed was overleden.

Beleg van Gibraltar, 1782 (bron: Wikimedia Commons).

Real. Guard. Walon. 231

El Sargento Juan Miguel Kaiser, de edad de 15 años, Nat. de Edbach en Alemania, de Salud Robusta.

Tiempo en que empezó á Servir				Hijo, q. ha q. sabe, y quanto en cada Empleo.			
Empleos	Días	Meses	Años	Empleos	Años	Meses	Días
Servio Plana..... en	3.	Marzo	1753	de Soldado.....	2.	1.	27
Cabo Segundo.....	4.	Ago. 1753		de Cabo Segundo.....	1.	2.	
Cabo Primero.....	4.	Octubre	1756	de Cabo Primero.....	1.	3.	
Sargento.....	4.	Marzo	1761	de Sargento.....	13.	10.	
<i>Total hasta fin de 1774.....</i>					24.	9.	27

Campañas, y Funciones de Guerra en que se ha hallado.

En el Año de 1762 en la Campaña de Portugal, y Sitio de Almeida.

Notas del Inspector.	
<i>12</i> <i>Muy Bueno.</i> <i>de Cubana 9</i>	<i>Valor. Conocido.</i> <i>Aplicacion. mucha.</i> <i>Capacidad. mucha.</i> <i>Conducta. buena.</i> <i>Estado. Casado. Soltero.</i> <i>de Stuttgart</i>

Staat van dienst van **sargento** Juan Miguel Kaiser, 1774 (España. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. Archivo General de Simancas. SGU, LEG, 2588, 6, 231.).

Hoe de militaire loopbaan van Kaijser verder verliep weten wij niet, maar wél dat zijn oudste zoon Joannes Michael in de voetsporen van zijn vader trad. Op 2 juli 1802 trouwde hij in de kathedraal van Tarragona met Maria Paula Elías, dochter van Bernat Elías Passamaner en Maria Francesca Boix. In de in het Catalaans gestelde huwelijksakte werd de bruidegom aangeduid als *D^o Juan Kaiser, sargento del quart Batalló de R^o Guardias Walonas [...] fill llegendim de D^o Juan Miguel Kaiser y de D^o Maria Martines difunts natural del lloch de Horn, Bisbat de Lieja*. Hieruit blijkt dat ook vader Joannes Michael intussen is overleden. De moedersnaam Mertens was gecatalaniseerd tot Martines.

De verdere wederwaardigheden van de familie Kaiser, zoals die nadien in Spanje werd genoemd, is te reconstrueren aan de hand van de Spaanse kerkregisters en akten van de burgerlijke stand. Sergeant Juan Kaiser werd gestationeerd in de zuido-

lijke stad Algeciras, gelegen op een steenworp afstand van Gibraltar. Wellicht speelde hij ooit met de gedachte dat hij nog eens aan de inname van de Britse vesting zou deelnemen, iets wat zijn vader enkele decennia eerder niet had mogen beleven.

In Algeciras werden twee kinderen van het echtpaar Kaiser-Elías gedoopt: Antonia Nicolaus Gertrudis op 17 november 1806 en Blas Vicente op 2 februari 1808.

Ook de jongste zoon van het echtpaar Kaiser-Mertens, Agustí Emanuel Kaiser, werd sergeant in de Waalse Garde. Hij trouwde rond 1815 met Josefa Ubarriaga uit Arana (Pamplona). Uit dit huwelijk werden drie dochters geboren: Catalina Raymunda, geboren en gedoopt Madrid 25 nov. 1816, Maria Isabel, geboren en gedoopt Madrid 3 febr. 1819 en Ana Ramona Lorenzia, geboren en gedoopt Madrid 9 aug. 1821. Er zijn geen zonen uit dit huwelijk bekend, zodat een generatie later de naam Kaiser uit de Madrileense tak van de familie was verdwenen.

De familienaam blijft behouden in de lijn van Blas Kaiser Elías. Hij trad niet in het militaire spoor van zijn grootvader, vader en oom, maar koos voor een vreedzaam bestaan als barbier in de stad Reus in de Catalaanse provincie Tarragona. Hij trouwde met Teresa Camí Bosch, die in die plaats was geboren. Uit dit huwelijk werden zeker drie kinderen geboren: Dolors, Juan en Salvador. Laatste genoemde Salvador Kaiser Camí, gedoopt Reus 6 juni 1839,⁴ werd arts. Hij trouwde met Lluisa Rifà Romeu uit Vic in de provincie Barcelona. Op 25 september 1885 overleed hij te Barcelona aan cholera, opgelopen bij de behandeling van zijn patiënten.

De familie Kaiser had nu wortel geschoten in Barcelona. Het echtpaar Kaiser-Rifà kreeg er drie kinderen: Dolors, Consol en Salvador. Salvador Kaiser Rifà, geboren op 23 april 1869, werkte voor een melkfabriek en reisde daarvoor naar Argentinië, waar hij koeien inkoocht. Op 13 december 1893 trouwde hij te Buenos Aires met Dolors Masdeu Vernis, geboren te Barcelona op 21 dec. 1873.

Uit dit huwelijk werden zes kinderen geboren (tussen haakjes staan hun Catalaanse roepnamen):

1. Mariano Germán Kaiser, geb. Buenos Aires 19 jan. 1895.
2. Juan Luis Kaiser, geb. Buenos Aires 20 juni 1896, overl. 27 febr. 1897.
3. Salvador Julian Kaiser, geb. Buenos Aires 27 jan. 1898.
4. Dolores (Dolors) Kaiser, geb. Buenos Aires 11 maart 1900, overl. Barcelona 17 juni 1979.
5. Julio Jose Roman (Juli) Kaiser, geb. Barcelona 8 jan. 1903.
6. Maria Luisa (Maria Lluisa) Kaiser, geb. Barcelona 19 juni 1907.

Julio Kaiser verwierf enige faam als voetballer. In de jaren 1929-1930 stond hij opgesteld in RCD Espanyol, na FC Barcelona de tweede voetbalclub van die stad. Hij week na de Spaanse Burgeroorlog vanwege zijn socialistische sympathieën uit naar Mexico, waar hij de stamvader werd van een nieuwe tak van de familie Kaiser.

Dolors Kaiser Masdeu trouwde met Sebastián Ruiz Pastor, geboren Corral Rubio, Albacete 20 juni 1895, overleden Barcelona 13 maart 1951). Uit dit huwelijk werden drie kinderen geboren: Valentí (1926), Jesús (1928) en Gustau (1930). Jesús Ruiz Kaiser was de vader van Anna Ruiz Barceló, die in 2014 op zoek ging naar haar Hornse wortels. Deze bijdrage is daarvan het resultaat.

Genealogie Mertens in Horn

De Limburgse genen van de familie Kaiser zijn afkomstig van Maria Mertens. Daarom zullen we in deze paragraaf aandacht besteden aan de genealogie van haar familie.

De stamvader van de Hornse familie Mertens is Linnaert Martens, die in 1712 in Horn trouwde met Margaretha Baetsen. Volgens de Hornse schatcedule van 1714 werd Linnaert Mertens in dat jaar aangeslagen voor 2½ rijksdaalder voor twee boenders uit het bezit van zijn overleden schoonvader, de schepen Ties Baetsen.⁵ Het feit dat de familie Mertens in Horn blijkbaar geen eigen patrimonium bezat, lijkt erop te wijzen dat zij van elders afkomstig was. Op de genachten van 13 mei 1717 werd Linnaert Martens aangeklaagd omdat hij, ondanks aanmaningen, verzuimd had de smid Reyner Teuwen vier gulden terug te betalen.⁶

I. **Linnaert (Leonardus, Lennert) Mertens**, geb. circa 1687 (geschat), overl. Horn 24 april 1748 *mors subitanea suffocavit in lecto* - plotseling gestikt in bed,

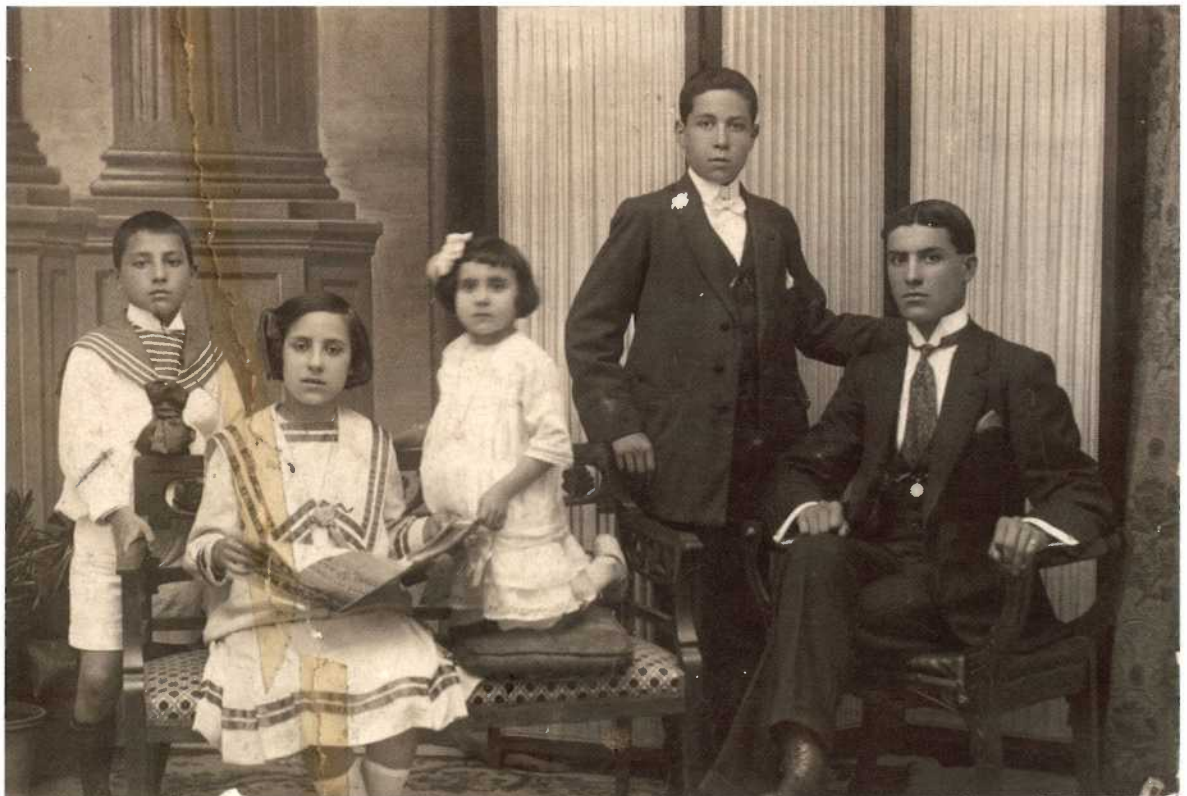
tr. 1e Horn 28 april 1712 {get. Gerardus Snijckers, Joannes Cuijpen⁷} **Margaretha Baetsen**, geb. circa 1687 (geschat), overl. Horn 3 dec. 1720 *sed quia serius me advocarunt est extremis privata*, dochter van Mathias (Ties) Baetsen, schepen van het hoofdgericht Horn 1675-1704, en Maria Beckers; tr. 2e Horn 15 april 1721 {get. Jacobus Hendrix, Magdalena Pluijmen} **Cornelia Coenen**, overl. Horn 24 okt. 1746.

Uit het eerste huwelijk:

1. Joannes Mertens, ged. Horn 22 febr. 1714 {peetouders: Nicolaus Teuwen, Joanna Pijls⁸}, volgt II.
2. Maria Martens, ged. Horn 28 april 1717 {peetouders: Joannes Lenssen, Aldegondis Beckers}, overl. Horn 8 aug. 1732.

II. **Joannes Mertens (Martens)**, ged. Horn 22 febr. 1714, landbouwer wonend op het Eynde te Horn 1796, overl. Horn 30 aug. 1799, begr. ald. 1 sept. 1799; tr. Horn 10 juni 1736 {get. Petrus Timmermans, Chatharina Timmermans} **Joanna Timmermans**, ged. Horn 20 mei 1714, overl. Horn 1780,⁹ dochter van Jacobus Timmermans¹⁰ en Petronilla Vermeulen.

6 juni 1792. Ten overstaan van Carel Joseph Waegemans, notaris te Nunhem, testeerde Joannes Mertens, weduwnaar van Johanna Timmermans, inwoner van Horn, gezond van lichaam, gaande ter straten en stegen, zijn verstand en vijf zinnen machtig. Hij benoemde tot universele erfgenaam van zijn roerende goederen, met inbegrip van alle te velde staande vruchten, zijn dochter Petronella Mertens,

De kinderen van het echtpaar Kaiser-Masdeu, Barcelona omstreeks 1912. V.l.n.r. Juli, Dolors, Maria Lluisa, Salvador en Mariano (Familiearchief Ruiz Kaiser).

Dolors Kaiser Masdeu, 1920 (Familiearchief Ruiz Kaiser).

getrouwd met Hubert Veugelers, ter exclusie van alle anderen. De testateur ondertekende met *Yoannes Mertens*. Getuigen waren Joseph Coopmans (*IJoseph Coopmans*) en Severijn Korvers (*Sifferyen Keurvers*).¹¹

Uit dit huwelijk:

1. Margarita Mertens, ged. Horn 28 mei 1737 {peetouders: Leonardus Mertens, Petronilla Vermeulen}, overl. Horn 22 april 1771.
2. Petrus Mertens, ged. Horn 7 febr. 1739 {peetouders: Matheus Teven, Chaterina Timmermans}, overl. Horn 6 sept. 1757.
3. Matthias Martens, ged. Horn 9 jan. 1741 {peetouders: Lambertus Baetsen namens Joannes Martens, Maria Vaessen}, verm. jong overl.
4. Maria Mertens, ged. Horn 17 jan. 1743 {peetouders: Jacobus Timmermans, Joanna Houben}, overl. in Spanje 1786, tr. Horn 21 april 1771
Joannes Michael Kaijser, ged. Gulik 2 febr. 1728, militair in het regiment Waalse Garde in Spaanse dienst, overl. ná 1786, zoon van Joannes Michael Kaijser en Barbara Henrichen. Uit dit huwelijk acht kinderen (zie eerder).
5. Nicolaus Mertens, ged. Horn 24 febr. 1745 {peetouders: Petrus Timmermans, Windelina Baetsen}, overl. op het huis Warenberg te Haelen 3 okt. 1799, begr. Horn 5 okt. 1799.
6. Catharina Mertens, ged. Horn 30 maart 1747

{peetouders: Godefridus Timmermans, Christina Daniels}, overl. tussen 1796 en 1805, tr. 1e Wessem 23 juni 1771 met dispensatie wegens bloedverwantschap in de 3e/4e graad {get. Joannes Guerts, Hermannus Pijpers} **Petrus Werens**, ged. Beegden 15 jan. 1716, overl. Wessem 1 dec. 1784, zoon van Godefridus Werens en Oda Corsten; weduwnaar van Anna Heijthuijsen¹² (uit dit eerdere huwelijk acht kinderen); tr. 2e Heel 20 mei 1792 {get. Joannes Henckens, Joanna Loven}

Wilhelmus Peulinx, ged. Wessem 15 juli 1752, slager, overl. Wessem 10 juli 1811, zoon van Philippus Peulinx en Sijbilla Gielissen, weduwnaar van Elisabeth Lipsen (uit dit eerdere huwelijk twee kinderen).

Uit het eerste huwelijk werden zeven kinderen geboren. Op 3 okt. 1788 werd te Wessem Joannes Mertens gedoopt als natuurlijke zoon van Catharina Mertens.¹³ De vader en de peettante van Wilhelmus Peulinx waren peter en vervangende meter, zodat we er vanuit kunnen gaan dat Wilhelmus de natuurlijke vader was. In de Franse bevolkingslijst van Wessem van 1796 is Catharine Martens vermeld als echtgenote van Guillaume Pulinx, slager.¹⁴

7. Johanna Elisabetha Mertens, ged. Horn 7 maart 1749 {peetouders: Andreas Teewen, Johanna Henderickx}, overl. Horn (op het Eynde) 15 febr. 1830, begr. ald. 17 febr. 1830, tr. Horn 14 jan. 1783 {get. Nicolaus Mertens, Sijbilla Truijen} **Lambertus Truijen**,¹⁵ ged. Horn 10 mei 1753, landbouwer, burgemeester van Horn 1788, kerkmeester ald. 1790, gezworene van Horn 1792-1794, overl. Horn 31 maart 1826 *subito extinctus*, begr. ald. 3 april 1826, zoon van Joannes Truijen en Gertrudis Vogelers. Uit dit huwelijk vijf kinderen gedoopt te Horn.
Op 7 november 1787 kocht Lambertus Truijen van Jan Jacobs en Maria Tijssen voor honderdveertig pattacons drie vrechten land, gelegen aan de Langebergh en aan Strickenkamp.¹⁶ In 1800 woonde het gezin op het Eynde in Horn. Voor de gemeentelijke belasting van 1808 werd Lambert Truyen aangeslagen voor 4 francs en 50 centimes voor het bezit van drie koeien en één *coupe de bruière* (heideperceel).¹⁷
8. Mathias Mertens, ged. Horn 22 mei 1751 {peetouders: Joannes Mertens, Maria Elisabetha van Beringen namens Clara Timmermans}, **volgt III-1**.
9. Clara Mertens, ged. Horn 6 okt. 1753 {peetouders: Martinus Timmermans, Petronella Thijsen}, overl. waarschijnlijk vóór 22 april 1776.¹⁸
10. Leonardus Mertens, ged. Horn 30 nov. 1755 {peetouders: Cornelius Timmermans, Johanna Schreurs}, **volgt III-2**.
11. Petronella Mertens, ged. Horn 24 nov. 1758 {peetouders: Mathias Baetsen, Petronella Thijsen namens Catharina Koppen}, dagloonster, overl. Horn 27 okt. 1818 *subito in domino obiit piæ et timorata conscientia*, begr. ald. 29 okt. 1818, tr. Horn 21 april 1789 {get. Joannes Veugelaers, Helena Veugelaers} **Hubertus Vögelaers**, ged. Horn 6 april 1760 dagloner, overl. Horn 4 sept. 1826, begr. ald. 5 sept. 1826, zoon van Joannes

Op 3 febr. 1929 speelde Julio Kaiser met rugnummer 6 mee in het elftal van Espanyol dat de Copa del Rey met 2-1 won in de finale tegen Real Madrid. (bron: Wikipedia Copa del Rey).

Het eerste elftal van RCD Espanyol met Julio Kaiser (2e van rechts), omstreeks 1929 (Familiearchief Ruiz Kaiser).

Antonius Vogelaers en Martina Looven. Uit dit huwelijk zes kinderen.

Het gezin woonde in 1796 in het ouderlijk huis van Petronella Mertens op het Eynde te Horn. Volgens een gemeentelijke belastingaanslag van 1808 bezat Hubert Veugelaers één koe.¹⁹

III-1. **Mathias Mertens**, landbouwer, ged. Horn 22 mei 1751, overl. Horn 21 april 1819, begr. ald. 23 april 1819, tr. 1e Horn 15 mei 1782 {get. Jacobus Nijssen, Leonardus Mertens, Elisabet Mertens} **Joanna Nijs**, ged. Horn 4 maart 1740, overl. Horn 25 febr. 1783 *obiit circiter 6 horis post partum* - overleden ongeveer zes uur na de bevalling, dochter van Mathias Nijs en Joanna Keuken, tr. 2e Haelen 29 jan. 1789 {get. Joannes Jeucken, Elisabeth Jeucken} met dispensatie in de roepen **Theodora Jeucken**, ged. Helden 23 feb. 1756, overl. Horn 22 april 1819, begr. ald. 24 april 1819, dochter van Joannes Jeucken en Maria Beatrix Gommans.

In 1801 woonde het gezin op het Eynde te Horn. Voor de gemeentelijke belastingaanslag van 1808 werd Mathieu Mertens aangeslagen voor 3 francs en 50 centimes voor het bezit van één paard, één koe en één *coupe de bruière*.²⁰

Uit het eerste huwelijk:

1. Mathias Mertens, ged. Horn 25 feb. 1783 {peetouders: Joannes Mertens, Joanna Keuken}, waarschijnlijk kort na de geboorte overleden.

Uit het tweede huwelijk:

2. Joanna Mertens, ged. Haelen 30 mei 1789 {peetouders: Joannes Mertens, Beatrix Gommans}, landbouwster, overl. Horn 21 sept. 1872, tr. Horn 30 mei 1819 **Wilhelmus (Willem) Vossen**, ged. Horn 12 juni 1786, dagloner, overl. Horn 7 okt. 1869, zoon van Mathias Vossen en Elisabetha Pijls. Uit dit huwelijk zes kinderen. Het gezin woonde in 1850 op het Eind te Horn, huis nr. 108.
3. Maria Mertens, ged. Haelen 6 maart 1791 {peetouders: Joannes Jeucken, Elisabeth Mertens}, verm. jong overl.
4. Anna Maria Mertens, ged. Haelen 8 sept. 1794 {peetouders: Nicolaus Mertens, Elisabetha Jeucken}, overl. Horn 28 jan. 1869, tr. Horn 19 april 1830 **Joannes (Jan) Truijen**, ged. Horn 27 aug. 1793 {peetouders: Theodorus Janssen en Elisabeth Mertens}, werkknecht, kantonnier, overl. Horn 21 nov. 1870, zoon van Petrus Truijen en Gertrudis Pijls, landbouwers. Jan Truijen komt voor op de lijst van teruggekeerde militairen in Horn van april 1815. Hij diende gedurende twee maanden als soldaat in het Franse leger in het 11e *régiment léger, 5e bataillon, 4e compagnie*.²¹ Uit dit huwelijk is één kind bekend, dat direct na de geboorte overleed. Het echtpaar woonde in 1850 in de Heide te Horn, huis nr. 136.
5. Clementina Josepha Mertens, geb. Haelen 22 aug. 1797, dienstmeid, overl. Baexem 29 maart 1889, tr. Baexem 4 mei 1831 **Henricus Aben**, ged. Roggel 5 april 1793, brandersknecht en dagloner, overl. Baexem 12 sept. 1849, zoon van Martinus Aben en Gertrudis Mooren. Uit dit huwelijk zeven kinderen.
6. Beatrix Mertens, geb. Haelen circa 1799, overl. Horn 7 fructidor XI (25 aug. 1803), vier jaar oud.

III-2. **Leonardus (Lennert) Mertens**, ged. Horn 30 nov. 1755, landbouwer, overl. Haelen 6 jan. 1825, tr.

Nunhem 19 maart 1789 {get. Joannes Puts, Petrus Broedermans} **Catharina Verhaegh**, ged. Haelen 27 jan. 1749, overl. Haelen 4 juli 1823, dochter van Theodorus Verhaegh en Joanna van Bree.²² Volgens de Franse bevolkingslijst van 1796 woonde het gezin met twee kinderen, jonger dan twaalf jaar in de *rue Église* [Kerkstraat] te Haelen.

Uit dit huwelijk:

1. Joanna Mertens, ged. Haelen 4 april 1789 {peetouders: Joannes Mertens, Catharina Verhaegh}, landbouwster, overl. Haelen 9 juni 1828; tr. 1e Haelen 19 april 1814 **Gerardus Schreurs**, ged. Haelen 1 nov. 1783, landbouwer, overl. ald. 27 dec. 1824, zoon van Nicolaus Schreurs en Gertrudis Pluijmen; tr. 2e Haelen 7 feb. 1826 **Antoine Kokelkorn**, geb. Grathem 19 nivose IX (9 jan. 1801), landbouwer, overl. Haelen 27 aug. 1859, zoon van Joannes Kockelkoren en Beatrix Keunen, landbouwers. Hij hertr. met Maria Catharina Eggels en Petronella Teeven. Uit het eerste huwelijk zeven kinderen, uit het tweede huwelijk één kind.
2. Theodorus Mertens, ged. Buggenum 6 sept. 1792 {peetouders: Nicolaus Mertens, Helena Verhaegh}. Tijdens de Napoleontische oorlogen diende Theodorus Mertens in het 88e *Régiment de l'Infanterie de Ligne*. Op 26 april 1812 schreef hij een brief vanuit Rocroy in Noord-Frankrijk.²³ Het is niet bekend of hij is teruggekeerd.

In de memories van successie van Catharina Verhaegh (1823) en Leonardus Mertens (1825) werd dochter Joanna Mertens als enige erfgenaam genoemd. Het lijkt erop dat met Leonardus de Hornse tak van de familie Mertens in de mannelijke lijn is uitgestorven.

Dr. Mart Graef (Horn 1952) is als *strategic programme manager* verbonden aan de Technische Universiteit Delft. Hij studeerde scheikunde aan de Katholieke Universiteit (nu Radboud Universiteit) te Nijmegen, waar hij in 1980 promoveerde. Van 1980 tot 2009 was hij werkzaam bij Philips Research (in Eindhoven en Sunnyvale, VS), Philips Semiconductors en NXP, als onderzoeker en manager, op het terrein van de micro-elektronica. Sinds ongeveer tien jaar houdt hij zich bezig met Limburgse geschiedenis, speciaal die van zijn geboortedorp Horn. Hij publiceerde daarover in *Rondom het Leudal*, het *Limburgs Tijdschrift voor Genealogie* en *De Kroetwès*. Ook werkte hij mee aan de boeken *Sint Martinus in Horn* (2008), *Kasteel Horn en zijn bewoners* (2011), *De Steegstraat. Horn in de jaren 1930-1945* (2014) en *Oorlogsslachtoffers Horn* (2014), alle uitgegeven door de Heemkundevereniging Horn.

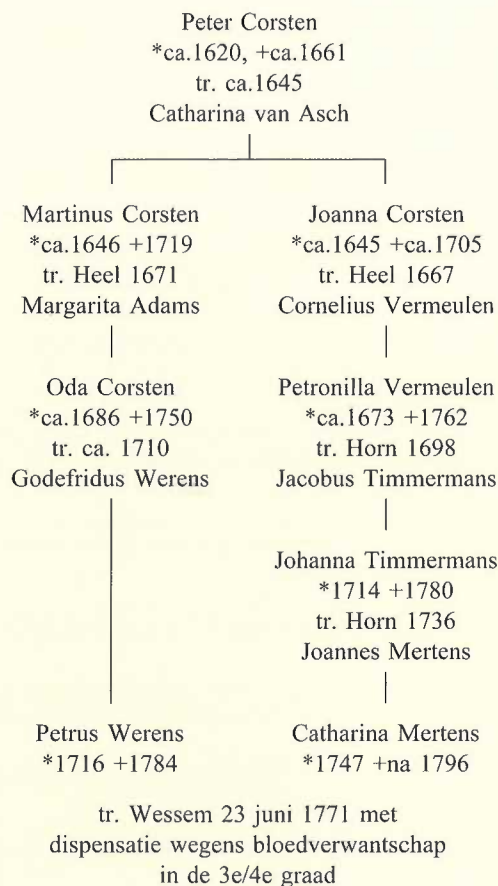
Anna Ruiz, nakomelinge van Johannes Michael Kaiser, en Mart Graef, de auteur van dit artikel, zijn aan elkaar verwant in de negende graad van bloedverwantschap. Zie voor hun verwantschap de achterpagina van dit tijdschrift.

Noten

1. Archivo General de Simancas (Valladolid), Secretaría de Guerra, legajo 2588, 2589.
2. Over de geschiedenis van de Waalse Garde bestaat geen Nederlandstalige literatuur of het moest de tentoonstellingscatalogus (in drie talen: Frans, Spaans en Nederlands) zijn: G. ENGLEBERT, *Belgen in dienst van Spanje tijdens de 18e eeuw*, Brussel 1985. Nadien verscheen nog: A. JANSEN, *Les Gardes royales wallonnes, Histoire d'un régiment d'élite*, Brussel 2003.
3. Rijksarchief te Hasselt, Notariaat Limburg, Notaris Gisbertus Carolus Vander Meer, fol. 606, akte 331.
4. Deze doopakte is nog interessant omdat de grootvader van de dopeling hierin wordt vermeld als *Juan Cayxer maestro de niños de Orns en Flandes* - schoolmeester, afkomstig van 'Orns' in Vlaanderen. De militaire loopbaan van grootvader werd zorgvuldig verzwegen!
5. Regionaal Historisch Centrum Limburg (RHCL), Archief graafschap Horn (AGH), inv.nr. 377, Schatcedule Horn 1714.
6. RHCL, AGH, inv.nr. 363, Civiele rechtspraak Horn 1710-1719, Genachten 13 mei 1717.
7. Joannes Cuijens, geboren te Kessel in 1680, was koster en schoolmeester te Horn 1707-1712.
8. Deze Joanna Pijls is zeer waarschijnlijk dezelfde die op 13 april 1706 te Buggenum trouwde met Godefridus Mertens. Uit dit huwelijk is één kind bekend: Joanna Mertens, ged. Buggenum 25 mei 1709 {peetouders: Jacobus Colen namens Leonardus Mertens en Joanna Pijls}. Mogelijk waren Godefridus en Leonardus Mertens broers.
9. Joanna Timmermans moet zijn overleden tussen 21 mei 1778 en 31 maart 1784, zoals valt op te maken uit de notariële akte van 31 maart 1784 (zie noot 3). In deze

periode is in het begrafenisregister van de parochie Sint Martinus te Horn twee keer het overlijden van een Joanna Timmermans geregistreerd: op 1 februari 1780 en op 14 december 1780.

10. Jacobus Timmermans was armenmeester te Horn 1685, 1703.
11. RHCL, Notarieel Archief, inv. nr. 3417.
12. Een schema ter verklaring van deze verwantschap is niet gevonden. Blijkens navolgende reconstructie stammen beiden uit de familie Corsten. Zie voor de familie Van Asch ook: H.J.J. VAN ASS, H.J.J. THEUNISSEN, *Van Ass, Genealogie van een geslacht uit Midden-Limburg, 's-Gravenhage, Herten 1998.*

13. De inschrijving in het doopregister van Wessem is als volgt: *Op heden vrijdag den derden 8ber 1788 is gedoopt Joannes gebooren tot Wessem ontrent 5 uren naar noen, naturelijken soon van Catharina Mertens woonagtig tot Wessem geboortig van Horn; den peter is geweest Philippus Peulings van Wessem schrijvens onervaren, ende de meter Judith Hillen van Wessem ook schrijvens onervaren namens Petronella Mertens woonagtig tot Horn; ende hebben den peter ende de meter benefens mij pastoor getekent.* Bron transcriptie: www.genbronnen.nl.
14. COR TUBÉE, De bevolkingslijst van Wessem uit 1796, *De Kroetwès* 16 (2008), 181.
15. In: J. TRUIJEN, *Genealogie van de familie Truijen, Truijens en Troeijen (1450-2010)*, Weert 2011, 439-441, wordt deze familie Truijen, afkomstig uit Molenbeersel, summier behandeld.

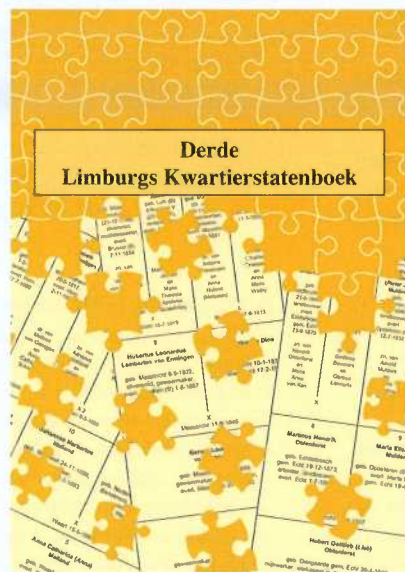
16. RHCL, AGH inv.nr. 374, Vrijwillige rechtspraak 1762-1795.
17. RHCL, Frans Archief (FA), inv.nr. 3107, Stukken betreffende de comptabiliteit van diverse gemeenten, map Horn.
18. Op 22 april 1776 werd te Wessem Clara Weerens gedoopt, dochter van Catharina Mertens, zus van Clara Mertens. In de achttiende eeuw was het in de streek van Midden-Limburg gebruikelijk dat kinderen werden vernoemd naar overleden familieleden. Zie over dit verschijnsel: P.J.M. VAN ENCKEVORT, Vernoemingen in het Land van Kessel, *Limburgs Tijdschrift voor Genealogie* (LTG) 22 (1994), 75-78.
19. RHCL, FA inv.nr. 3107.
20. Ibidem.
21. RHCL, Archief Provinciaal Bestuur, inv.nr. 124, Lijsten van terugkeerde militairen.
22. Zie voor deze familie: M. VERHAEGH, *Genealogie Verhaegh*, Cambria 1996, 151.
23. L. LEMMEN, Soldaten in vreemde krijgsdienst, *LTG* 9 (1981), 113, nr. 196.

De auteur wil graag Anna Ruiz Barceló bedanken voor het opzoeken en opvragen van documenten in de Spaanse archieven en voor het beschikbaar stellen van foto's uit haar familiearchief. Daarnaast is hij dank verschuldigd aan Jan Hanssen en Ton van den Berg voor het zorgvuldig nalezen en corrigeren van het manuscript en voor het leveren van enkele waardevolle aanvullingen.

Derde Limburgs Kwartierstatenboek Voorintekening is geopend!

Het is zover! Medio november 2015 zal het Derde Limburgs Kwartierstatenboek verschijnen. De presentatie zal op een nader te bepalen locatie plaatsvinden in Roermond of Sittard.

De geïllustreerde uitgave omvat maar liefst 448 bladzijden binnenwerk met 170 kwartierstaten van 65 inzenders. Naast een inleiding, lijst van afkortingen en inhoudsopgave, bevat het boek uitvoerige aantekeningen, bron- en literatuurverwijzingen. Een apart hoofdstuk is gewijd aan aanvullingen op het Eerste en Tweede Limburgs Kwartierstatenboek. Het geheel is voorzien van een lexicografisch register op familienamen van echtparen en personen.

Het boek is uitgevoerd in A4-formaat op HV MC Silk 135 grams papier, genaaid en gebonden met een harde band.

Bij voorintekening kost het boek € 24,95 exclusief verzendkosten en € 34,95 inclusief verzendkosten in Nederland. Na sluiting van de inschrijftermijn gaat het boek € 29,95 kosten, excl. verzendkosten. De boeken kunnen worden afgehaald tijdens de presentatie of bij het Bureau van LGOG te Maastricht.

Inschrijven kan tot uiterlijk 12 oktober 2015 middels overschrijving van € 24,95 (afhaalprijs) of € 34,95 (bij verzending) per boek op bankrekeningnummer NL28 INGB 0006 5323 69 (BIC: INGBNL2A) van LGOG te Maastricht onder vermelding van "Kwartierstatenboek" en de postcode en het huisnummer van het adres waar het boek naar toe moet worden gestuurd of vermelden: "Afhalen".

Het Derde Limburgs Kwartierstatenboek verschijnt tijdig vóór Sinterklaas en Kerstmis. Wellicht is het een prachtig geschenk. Wees er snel bij want de oplage is beperkt!

Arno Griens en Henk Boersma, namens de redactie van het Derde Limburgs Kwartierstatenboek.

De Waalse wortels van de Zuid-Limburgse familie Soogele

Rond Nieuwjaar 1697 meldde zich bij Gijsbertus Bronsraad, dominee in Heerlen (1693-1702),¹ een ondertussen 38-jarige Waalse jongen, die graag wilde trouwen met een 19-jarig bloempje uit Heerlen, Ida Nelissen. Gezien de geboortedatum van het eerste kind uit hun daarna gesloten huwelijk, was daar ook alle aanleiding toe. Hij maakte zich bekend als Albert Sochlet, afkomstig uit Charneux in het land van Limburg. Dat is althans de naam die de predikant in zijn register noteert. Maar we weten nu dat hij het niet goed gehoord heeft.

Ingevolge het Echtegtement, dat sinds het midden van de zeventiende eeuw in de Staatse delen van de Landen van Overmaas van kracht was,² moest de bruidegom verschijnen voor de dominee. Het was de eerste keer dat hij een protestant in levenden lijve zag. Natuurlijk is hij met zijn trouwplannen ook bij de pastoor van Heerlen geweest, maar het katholiek huwelijksregister vertoont in deze periode een hiaat. Dat hiaat is niet zo verwonderlijk, want we weten dat sinds 1693 de pater dominicaan Henricus Rosmael pastoor van Heerlen was, die in 1700 ontslag vroeg en verkreeg *wegens voortdurende ernstige ziekte*, dan wel *door ziekte en ander ongemak*.

Hij werd als pastoor van Heerlen opgevolgd door Judocus Sleypen, die echter op 29 september 1706 in Wyck bij Maastricht overleed aan "*tering, aambeien en meerdere ongemakken*" en op 1 oktober in de Martinuskerk van Wyck in het graf van zijn ouders begraven werd.³ Daarna werd tot pastoor benoemd Joannes Mommertz uit Neuenhausen bij Gulik, die echter in 1710 intrad bij de bernardijnen (cisterciënzers) van Orval. Uiteindelijk kreeg Heerlen dan een pastoor die wat langer aanbleef, namelijk Antonius Quaedvlieg, van 1711 tot 1749.⁴ Maar ook hij wist nog steeds niet hoe de naam van zijn parochiaan geschreven moest worden.

De kinderen van het jonge koppel worden uiteraard katholiek gedoopt. Het eerste kindje is een meisje. Ze heet Maria, maar wordt gedoopt onder de familienaam "Cerlers"... of staat er "Ceulers"? Foutje van de pastoor. Maar de pastoor is blijkbaar niet alleen verstrooid, hij is ook hardhorig. Uit de doopinschrijvingen van de volgende kinderen blijkt dat hij de voornaam van de vader niet begrijpt. Bij de doop van de tweede dochter schrijft de pastoor hem in als "Adolphus Soffle vel Sogele" ('Adolphus Soffle oftewel Sogele'). Bij het derde kind snapt de pastoor het opeens. Hij schrijft de vader in als "Adolphus [doorgestreept] Oliverius Sogelé", en bij de volgende kinderen als Olevirus, Oliverius en Oliverus. De voornaam Olivier was in Zuid-Limburg, in tegenstelling tot het land van Herve, niet zo bekend. In de studie van Pierre Ubachs over voornamen in Limburg, die hij verrichtte aan de hand van de burgerboeken van Maastricht, komt de voornaam Olivier zegge en

schrijve één keer voor, en dan nog voor een Luikse burger.⁵ Het is dus begrijpelijk dat de pastoor die naam niet kende, en hij zal er zich, gezien zijn gezondheids-toestand, niet uitgebreid in verdiept hebben. De varianten zijn overigens wél etymologisch verklaarbaar. In het Waals dialect van het land van Herve vinden we in de archieven een Olivier vaak vermeld als "Olef" of "Olfer". Dit was blijkbaar de uitspraak. Het woordaccent lag dus op de begin-o, en zo zal de jonge vader zijn naam ook wel hebben uitgesproken. Bij het huwelijk schrijft de dominee de voornaam in als Albert (óliver > ól'ber > ólber > albert), en de pastoor bij de doop van het tweede kind als Adolphus (óliver > ólver > ólfus > adólfus).

Dat geldt ook voor de familienaam. De pastoor slaagt er in bij de doop van bijna ieder kind een andere spelling van de familienaam te bedenken: Sauvele, Sobelé, Soffle, Sogele, Sogelé, Sogelè, Sogelet, Soggle, Soglé, Souflé, Souglé, Sovele, Sovelè, Zogele, Zogelée, Zovelle. Het is duidelijk dat hij wel iets gehoord heeft, maar dat hij er geen voor hem bekende familienaam aan kon koppelen. Hij schrijft gewoon fonetisch op wat hij hoort (of meent te horen). En natuurlijk is noch dominee (een Hollander) noch pastoor op de hoogte van de typisch Waalse klank en schrijfwijze van de -xh-.

Van Charneux naar Heerlen

Wie als genealoog vaker onderzoek doet in het land van Herve, en dus enige voorkennis heeft, zal de naam heel snel herkennen als Olivier Soxhelet, een naam die in Charneux veel voorkomt.

Dus gaan we verder zoeken in Charneux, want daar zou onze trouwlustige Waalse jongen immers vandaan komen. En inderdaad: in de betreffende periode komen twee dopelingen met de naam Olivier Soxhlet aanmerking:

- Olivier Sohlet, zoon van Jean Sohlet en Ailid Antoine Pasqueau, gedoopt in Charneux op 5 maart 1654. De ouders waren in Charneux getrouwd op 15 november 1641. Maar deze Olivier verdwijnt uit de administratie.⁶

- Olivier Sohlet, zoon van Jean Olivier Sohlet en Barbe Gérard, gedoopt in Charneux op 8 maart 1659.

De uitwerking van het gezin van Olivier Sochlet en Ida Nelissen geeft voldoende argumenten om "onze" Olivier te identificeren als de zoon van Jean Olivier Sohlet en Barbe Gérard. Conform de traditie krijgt de tweede dochter de voornaam van haar grootmoeder van vaderszijde, Barbe Gérard. De eerste zoon krijgt de voornaam Johannes, en is dus vernoemd naar beide grootvaders, zowel van vaders- en als moederskant. De derde dochter krijgt de naam Ida, naar de grootmoeder van moederskant.

Zicht op het dorp Charneux, vanaf de weg naar Sauvenière.

Allereerst het ouderlijk gezin van "onze" Olivier Soxhelet uit Charneux. We beginnen de nummering met generatie VI. Zo dadelijk zal blijken waarom.

VI.

Jean Olivier Soxhlet (Joannes Oliverij Sohlet), geb. ca. 1628, zoon van Olivier Jean Soxhlet en Marie Jacques Winand Defawe. Hij trouwde Charneux 28 oktober 1655 (get. Jacobus Olivierÿ Sohlet; Anna, zijn zus; Joanna, dochter van Gerardus Mathi Renard; en anderen) met **Barbe Gérard Mathi Renard** (Barbe Gerard de Noblewez, Barbe de Noblue, Barbe Gerard, Barbara Gerardi Mathiae Renard), geb. ca. 1630, dochter van Gérard Mathi de Noblelieu en van Marie Blocqueau. Beiden waren parochianen van Charneux.

Uit dit huwelijk de volgende kinderen, waarbij bij praktisch iedere doop één peter wordt gekozen uit de familie van de vader en één uit de familie van de moeder:

1. Marie (I) Sohlet, ged. Charneux 8 okt. 1656 (peetouders: Denis, zoon van Gerard de Noblue; Anne Olivÿ Sohlet), vernoemd naar haar beide grootmoeders, van vaders- en van moederszijde. Peettante Anne Olivÿ Sohlet was de zus van de vader van de dopeling; zij was getrouwd met Jean Martin de Melen.
2. Gerard Sohlet, ged. Charneux 16 dec. 1657 (peetouders: Olivÿ Sohlet de jonge; Jehenne, echtgenote van wijlen Gerard Mathi), vernoemd naar zijn grootvader van moederszijde. Peetoom

Olivÿ Sohlet was een broer van de vader van de dopeling.

3. Olivier Sohlet, ged. Charneux 8 maart 1659 als de oudere van een tweeling (peetouders: Jean Sohlet; Agnes, vrouw van Collar Jacque), vernoemd naar zijn grootvader van vaderszijde. Peetoom Jean Sohlet was de oudste broer van de vader van de dopeling, **volgt VII**.
4. Barbe Sohlet, ged. Charneux 8 maart 1659 als de jongere van een tweeling (peetouders: Martin Sohlet; Catharine Gerard Mathi), vernoemd naar haar moeder. Peetoom Martin Sohlet was de oudoom van de dopeling, broer van Olivier Soxhlet, vader van Jean Olivier Soxhlet. Hij was molenaar van Fawe.
5. Marie (II) Sohlet, ged. Charneux 18 jan. 1661 (peetouders: Jean Brouhen; Marguarite, vrouw van Renard Denis), vernoemd naar haar jong overleden zusje.
6. Jehenne Sohlet (Jehenne Jean Sohelet), ged. Charneux 5 nov. 1663 (peetouders: Mathi Renard de jonge; Anne, vrouw van Mathi Gerard), vernoemd naar Jehenne Gérard Mathi Renard, zus van de moeder van het kind, die ook huwelijksgetuige was. Peetoom en peettante zijn uit de familie van de moeder.
7. Anne Sohlet, ged. Charneux 18 juni 1665 (peetouders: Jean Martin; Anne Martin Jean Sohlet), vernoemd naar Anne Soxhelet, zus van de vader van het kind. Haar man, Jean Martin, is peetoom. Peettante Anne Martin Jean Sohlet is de dochter van

Martin Soxhelet, de molenaar van Fawe, broer van de vader van de dopeling.

VII.

Olivier (Oliverius) **Sogel ** (Sougl , Soggle, Zogele, Sogelet, Sogele), ged. Charneux op 8 maart 1659, overl. Heerlen 29 sept. 1733, ondertr. burgerlijk voor de dominee van Heerlen (conform Echartreglement) 26 jan. 1697 (get. Johannes Eijmael; Catharina Douven), tr. burgerlijk idem 12 febr. 1697 als *Albert Sochlet*, jonge man van Charneux in het land van Limburg, **Ida Neelis** (Nelissen, Nellessen), ged. Heerlen 29 maart 1680, overl. Heerlen 30 sept. 1715 als echtgenote van Oliverius Sogele, twee dagen na de geboorte van Olivier, het zesde kind, dat zelf een maand later, op 24 okt. 1715 stierf; dochter van Joannes Nelissen en Maria Einmael.

In deze periode bevatte het huwelijksregister van de parochie Heerlen een hiaat. Alleen het huwelijk gesloten voor de dominee (er werden namelijk ook huwelijken gesloten voor de schepenen) conform het Echartreglement is bewaard gebleven.

Uit dit huwelijk:

1. Maria als dochter van Oliverius Ceulers [of staat er "Cerlers"? in ieder geval een fout van de pastoor], ged. Heerlen 10 sept. 1699 (peetouders: Henricus Groeneschet; Elisabetha Hall), vernoemd naar haar grootmoeder van moederskant, Maria Eymael; begr. Heerlen 28 jan. 1758 als Maria Sovele; ondertr. burgerlijk voor de dominee van Heerlen als Marie Sogele (conform Echartreglement) 13 jan. 1731 (get. Peter Sypers; Jenne Degers), tr. burgerlijk idem 28 jan. 1731; tr. kerkelijk Heerlen 28 jan. 1731 (get. Wilhelmus Schepers; Godefridus Pappertz)
Johannes Hertzog, jonge man.
2. Barbara als dochter van 'Adolphus' [sic!] Soffle vel Sogele (Soufl , Sogel , Sovelè), ged. Heerlen 16 jan. 1703 (peetouders: Wernerus Nelissen, Gertrudis Balkens), vernoemd naar haar grootmoeder van vaderskant Barbe Gérard; begr. Heerlen 10 juli 1777 als Barbara Sovelè; ondertr. 1e burgerlijk voor de dominee van Heerlen (conform Echartreglement) 8 mei 1734, tr. burgerlijk idem 23 mei 1734 als Barbara Soufl , jonge dochter uit Heerlen, tr. kerkelijk Heerlen 23 mei 1734 **Thomas Boterweck**, jonge man van Heerlen; ondertr. 2e burgerlijk voor de dominee van Heerlen (conform Echartreglement) 10 jan. 1761 (get. Adolf Stas; Marie Catharin Beaugrand), tr. 2e burgerlijk idem 25 jan. 1761; tr. kerkelijk Heerlen 25 jan. 1761 (get. Wilhelmus Schepers; Gertrudis Weerens) **Jacob Brill**, van Heerlen, weduwnaar van Gertruid van der Roost.
3. Joannes als zoon van [Adolphus, doorgestreept] Oliverius Sogel , ged. Heerlen 20 febr. 1706 (peetouders: Henricus Schepers namens Joannes Meeus, Ida Henckens namens Catharina Einmael), vernoemd naar zijn beide grootvaders Jean Olivier Soxhlet en Joannes Nelissen, **volgt VIII**.
4. Ida Sougl  (Sobel , Sogele, Sogel ), ged. Heerlen 5 dec. 1709 (peetouders: Wernerus Eymael, Maria Cuypers), overl. Heerlen 15 dec. 1740 als echtgenote van *Henricus Timmermans*; ondertr. burgerlijk voor de dominee van Heerlen (conform Echartreglement) 14 sept. 1737 (Anna Penners, Jenne

Eymael), tr. burgerlijk idem 6 okt. 1737 **Henricus Penners**, jonge man van Ubach; tr. kerkelijk Heerlen 6 okt. 1737 (get. Wilhelmus Schepers; Maria Margaritha Rost) **Henricus Pennings**. Ida Sougl  was vernoemd naar haar moeder Ida Nelissen. Haar peetoom Werner Eymael was gehuwd met haar peettante Maria Cuypers. Haar echtgenoot werd, zoals uit het voorgaande blijkt, met drie verschillende achternamen vermeld: Penners, Pennings en Timmermans.

5. Cornelia Soggle, ged. Heerlen 24 juni 1713 (peetouders: Petrus Doutzenberg, Cornelia Einmael), vernoemd naar haar peettante Cornelia Einmael. Peetoom Petrus Doutzenberg was pachter van de hoeve Schiffelder onder Heerlen, en zijn dochter Catharina was gehuwd met Lotharius de Hesselle.
6. Oliverus Zogel e, ged. Heerlen 29 sept. 1715 (peetouders: Gerardus Dechamp, Utje Henckens namens Maria Eymael), vernoemd naar zijn vader. Peetoom Gérard Deschamps was gehuwd met Catharina de Hesselle.⁷ Plaatsvervangende peettante Odilia Henckens was gehuwd met Petrus Eymael. Peettante Maria Eymael was de oma van moeders-zijde van de dopeling. Overleden als *proles infans Oliverii Sogele et Idae Nelissen* te Heerlen op 24 okt. 1715.

Er zijn duidelijke banden met de familie De Hesselle en de pachthoeve De Vrank. Petrus Doutzenberg, van de Vrank, was pachter van de hoeve Schiffelder onder Heerlen, en zijn dochter Catharina was getrouwd met Lotharius de Hesselle. Gérard Deschamps was getrouwd met Catharina de Hesselle, zus van Lotharius. Zou Olivier Soxhlet op de Vrank hebben gewerkt?

V or zijn vertrek naar Heerlen komen we Olivier Soxhelet uit het land van Herve in enkele akten tegen. Op 26 september 1684 verschijnen de eerbare Ollivier Jean Sohelet, uit de bank Charneux (hij is dan net 25 jaar, dus meerderjarig), en met hem Marie en Jenne Jean Sohelet, zijn zussen, mede namens Anne, hun afwezige zus, representanten in deze hoedanigheid van wijlen Barbe Gerard de Noblewez, hun moeder; en de eerbare Antoine Nottin, burger van Verviers als geconstitueerde van Gerard Janset, bij akte verleden voor notaris Malempr  op 19 maart 1681, en met hem Lambert Janset, voor zichzelf en voor Stienne, Jean Mathy en Marie Janset, zijn broers en zus, representanten van wijlen Marie Gérard de Noblewez, hun moeder, alleen neven (neveux) en erfgenamen ab intestato van wijlen Jehenne de Noblewez, hun tante. Zij stellen Jacquemin Maignet aan om namens hen alle rentes te onderzoeken die hun kunnen toekomen ingevolge haar overlijden. Olivier tekent met een kruisje.⁸ Hij kan dus niet schrijven, en dat vermoeden wij al omdat hij bij de pastoor van Heerlen zijn naam ook niet kan spellen.

Op 31 mei 1688 staan Marye Jean Olivier Sohelet en Jehenne, haar zus, aan Ollivier Jean Sohelet, hun broer, een deel af in de erfenis van hun tante Jehenne de Noblewez, bij leven echtgenote van Henry le Loup,

burger van Limbourg, op voorwaarde dat Ollivier, hun broer, de uitvaart regelt van wijlen Anne Ollivier Sohelet, hun zus, hetgeen hij ook belooft.⁹ Olivier Soxhelet bezat goederen in de bank Charneux. Maar blijkbaar is hij in 1690 al vertrokken, want zijn goederen worden verhuurd ofwel verkocht. Op 28 februari 1690 biedt Jacquemin Maigret, uit naam van Ollivier Sohelet en consorten, aan de meest biedende, conform de publicatie op de zondag ervoor, 26 februari 1690, gedaan in de kerken van Charneux en Thimister, bij opbod te huur een perceel van 130 kleine roeden en een perceel van 1 bunder "au tige de Sereze", die eigendom waren van Mathy Gerard.¹⁰ Jean Le Comte verklaart op 10 mei 1698 dat hij op 20 februari recht op inmenging heeft verkregen met betrekking tot de onroerende goederen van Ollivier Sochlet en consorten, namelijk op een klein perceel weide, tevoren eigendom van wijlen Mathieu Gérard en daarna van Guillaume Jacques Henrard, gelegen in Monty, onder de bank Charneux. Hij wenst het te verkopen aan de meest biedende, hetgeen hem wordt toegestaan.¹¹ De vorige eigenaar van het perceel was dus Mathieu Gérard, de grootvader van "onze" Olivier Soxhelet. En op 25 oktober 1706 verkoopt Lambert Henrard, woonachtig in Verviers, aan advocaat Nicolas Charles de Goer een rente van 8 dalers op twee percelen die eigendom waren van Olivier Jean Sohelet.¹²

Als rechtgeaarde Limburger ging hij ook regelmatig naar de kroeg. Op 18 april 1691 leggen Herman de Fawe, Ollivier Jean Sohelet, Jean delle Fosselette, een verklaring af over een ruzie in de herberg te Fosselette, ongeveer zes weken voordien, tussen Antoine Cornet Simon (Bastin) en Henri Jean Pauquay, in verband met een geldschuld.¹³

De stamboom voortgezet

Slechts één zoon van Olivier Soxhelet zet de stamboom voort. Maar nog steeds weten de pastoors van Heerlen niet hoe de familienaam geschreven moet worden. Ze maken er maar iets van.

VIII.

Joannes Sogele, ged. Heerlen 20 febr. 1706, begr. Heerlen 8 jan. 1774 als Joannes Sovelè echtgenoot van Barbara Urbachs [sic!]; ondertr. burgerlijk voor de dominee van Heerlen (conform Echtrgelement) 12 nov. 1735 (get. Leonard Eymael, Gertruid Ubachs), tr. burgerlijk idem 4 dec. 1735, **Berbe Ubachs**, tr. kerkelijk Heerlen 4 dec. 1735 (get.: Wilhelmus Schepers, Maria Harst) **Barbara Harst** [sic]. Waarschijnlijk was Barbara Ubachs een dochter van Jan Ubachs, pachter van de hoeve Euverem onder Schin op Geul, en Barbara Harst, hetgeen de naamsverwarring kan verklaren.¹⁴

Uit dit huwelijk:

1. Maria Ida Sogele, ged. Heerlen 13 febr. 1736 (peetouders: Thomas Botterweck, Ida Sogele).
2. Joannes Henricus Sovele, ged. Heerlen 13 okt. 1737 (peetouders: Joannes Henricus Penris, Anna Haerst).
3. Christianus Zovelle, ged. Heerlen 13 febr. 1740 (peetouders: Christianus Haerst, Maria Douzenbergh), volgt IX.

4. Franciscus Theodorus Zogele, ged. Heerlen 8 nov. 1742 (peetouders: Willem Scepers namens Franciscus Theodorus Ubags, Barbara Zogele), tr. 1e Heerlen 14 jan. 1775 **Maria Cecilia Peusens**; tr. 2e **Maria Ida Peters**. Uit dit huwelijk kinderen in Richterich.
5. Anna Barbara Sauvele, ged. Heerlen 16 maart 1744 (peetouders: Thomas Botterweck, Anna Tevissen).
6. Maria Sophia Sogele, ged. Heerlen 29 maart 1746 (peetouders: Joannes Winandus Merckelbagh, Sophia Lindemans).
7. Maria Gertrudis Sogele, ged. Heerlen 2 dec. 1751 (peetouders: Casparus Fredericus Bloem, Gertrudis Schils).
8. Joannes Antonius Sogelè, ged. Heerlen 11 mei 1756 (peetouders: Joannes Vernaus, Isabella Goossens). Hij tekent zelf: *Johannes Anton Sogele* (zie afbeelding).

Handtekening van Johannes Anton Sogele, als peetoom bij de doop op 27 juli 1784 van zijn gelijknamig neefje Joannes Antonius Sogelè, zoon van Christianus Sogele (kerkregister Schin op Geul, 111.2).

Handtekening van Johannes Anton Sogele, als peetoom bij de doop op 27 juli 1784 van zijn gelijknamig neefje Joannes Antonius Sogelè, zoon van Christianus Sogele (kerkregister Schin op Geul, 111.2).

IX.

Christiaan Sogele (Sogelè), ged. Heerlen 13 februari 1740 als Christianus Zovelle, bij zijn eerste huwelijk *mercator ovium* (schapenhandelaar) te Hulsberg, overl.

Handtekeningen van het bruidspaar Christiaan Sogele en Anna Margaretha Habets, en hun getuigen Joannes Antonius Sogele en Anna Barbara Habets (RAL, kerkregister Schin op Geul, 111.2, huwelijk 10 januari 1779).

Handtekeningen van het bruidspaar Christiaan Sogele en Anna Margaretha Habets, en hun getuigen Joannes Antonius Sogele en Anna Barbara Habets (RAL, kerkregister Schin op Geul, 111.2, huwelijk 10 januari 1779).

Walem gem. Schin op Geul 18 okt. 1825, ondertr. burgerlijk voor de dominee van Klimmen (conform Echtreglement) 26 dec. 1778, tr. burgerlijk idem 10 jan. 1779; tr. kerkelijk Schin op Geul 10 jan. 1779 (get. Joannes Antonius Sogele, zoon van de pachter en wonende in Voerendaal; Anna Barbara Habets, dochter van Joannes Josephus Habets, schepen en timmerman, wonende in Walem) **Anna Margareta Habets**, geb. Walem, ged. Schin op Geul 17 februari 1751, overl. Walem par. Schin op Geul 6 juli 1789, dochter van Joannes Josephus Habets, timmerman te Walem, schepen van Schin op Geul, en Helena Geuskens; tr. 2e Schin op Geul 7 jan. 1791 (get. Wýnandus Smeets, Maria Catharina Boschouwers en anderen) **Maria Ida Vrolinx** (Vrolix, Vrolijckxs), ged. Hoensbroek 3 nov. 1753, overl. Walem gem. Schin op Geul 7 sept. 1836, dochter van Godefridus Vrolinx en Anna Maria Jongen.

Nog altijd spellingsvarianten

Wie dacht dat sinds de invoering van de Burgerlijke Stand de spelling van de familienamen vast ligt, heeft het mis. Bij de familie Sogele gaan de spellingsvarianten vrolijk door. In Klimmen worden de eerste drie kinderen van Jan Laurins Sogelée door J.M. Horsmans, ambtenaar van de Burgerlijke Stand ingeschreven als Sogelée (met één o), en vanaf het vierde kind door de nieuwe ambtenaar van de Burgerlijke Stand, N.J. Stassen, als Soogelée (met twee o's). Volgens de familietraditie heeft de tweede tak zich door de extra "o" steeds superieur gevoeld boven de tak Sogelée met één "o".¹⁵

Stamreeks

Het is de aandachtige lezer natuurlijk opgevallen dat wij deze genealogie begonnen zijn met generatie VI. Er zijn dus vijf generaties ervoor. Enkele jaren geleden verscheen immers in het bulletin van de historische vereniging van Verviers een genealogie van de familie Soxhelet, die teruggaat tot in de 15e eeuw.¹⁶ Deze familie, die altijd in en rond Charneux heeft gewoond, bestaat echter uit drie takken, die nog niet verbonden konden worden. De Heerlense familie stamt uit de tweede tak. De stamreeks nemen wij dan ook over uit deze publicatie, waar wij voor nadere details uiteraard naar verwijzen.

I.
Souhelez de Rassenfosse, overl. vóór 23 maart 1542, tr. Catherine.
Uit dit huwelijk:

II.
Johan Soxhelet de Rassenfosse (de Cerfontaine), vermeld van 1531 tot 1568, overl. vóór 31 maart 1579, tr. 1e Marie Crahea; tr. 2e Catherine Jean Mathieu de Cerfontaine.
Uit één van deze huwelijken:

III.
Johan fils Johan Soxhelet de Cerfontaine, vermeld vanaf 1569, overl. Charneux 5 april 1603; tr. 1e Catherine, dochter van Johan le Fils de Fauwe; tr. 2e Catherine Bertrand; 3e Nicole Martin Cloes.
Uit het eerste huwelijk:

IV.
Jean Soxhelet le jeune, tr. ca. 1603 N.N.
Uit dit huwelijk:

V.
Olivier Sohelet (Olivier Sohelet de Thier de Fauwe), ged. Charneux 27 aug. 1604, overl. Charneux 15 febr. 1639, tr. vóór 1631 Marie Jacque Winand Defawe.
Uit dit huwelijk:

VI.
Jean Olivier Soxhlet, tr. Charneux 28 okt. 1655 Barbe Gérard Mathi Renard Bouxhmont de Noblué.
Zie verder blz. 46.

Een wapen en een adellijke tak

De familie Soxhelet blijkt ook een wapen te voeren, maar slechts in de derde tak van de familie, namelijk de afstammelingen van Corneille Soxhlet (1737-1800), burgemeester van Dalhem: "*D'argent au coq de gueules terrassé de sinople et accompagné de deux fleurs de lys de gueules*",¹⁷ dus een wit (of zilver) veld met een rode haan op een groene grond, en daarnaast twee rode lelies (zie afbeelding). Van deze familie stammen ook de Duitse takken van de familie af, met o.a. een wetenschapper-uitvinder die in Beieren in de adelstand werd verheven met de titel Ritter von Soxhlet.

Wapen van de familie Soxhlet (tekening naar: *Bulletin de la Société Royale des Archives Verviétoises*, t. 28 (2006), p. 9.

Noten

1. *Uit de geschiedenis van de hervormde gemeente van Heerlen, 1649-1949*, Heerlen 1949, 23, 42.
2. RÉGIS DE LA HAYE, *Limburgse Voorouders. Handleiding voor genealogisch onderzoek in Limburg*, derde, herziene en gewijzigde druk, Maastricht 2005, 121-124.
3. W.A.J. MUNIER, Benoemingen van pastoors van Heerlen in de Staatse tijd (1633-1795), in: *Het Land van Herle* 34 (1984), 42-42.
4. *Ibidem*, 59-70.
5. P.J.H. UBACHS, Voornamen in de beide Limburgen 1500-1795, een eerste verkenning, in: *Munire ecclesiam. Opstellen over 'gewone gelovigen' aangeboden aan prof. dr. W.A.J. Munier ss.cc. bij zijn zeventigste verjaardag*, Maastricht, 1990 (= Werken LGOG 13), 56-79.
6. Zie ook: BARON DE BROICH, Soxhlet, in: *Bulletin de la Société Royale des Archives Vervétoises*, 28 (2006), 29.
7. Zie mijn bijdrage: De Waalse wortels van de Nederlandse en Duitse families De Hesselle en Goor, in: *LTG* 41 (2013), 3-19.
8. AEL, notaire Guillaume Fraikin.
9. AEL, notaire A. Hagelsteinne.
10. AEL, notaire H. Detiège.
11. AEL, CJ Ban de Herve inv.nr. 99, 55r-57r.
12. AEL, notaire B. Maigret.
13. AEL, notaire A. Hagelsteinne.
14. Vriendelijke mededeling van Funs Patelski uit Klimmen.
15. Vriendelijke mededeling van Jeu Brouns uit Klimmen.
16. BARON DE BROICH, Soxhlet, in: *Bulletin de la Société Royale des Archives Vervétoises*, 28 (2006), 7-115. Met dank aan dhr. François Hick, die mij attent maakte op deze publicatie en mij deze ook bezorgde.
17. LENS, *Armoiries du duché de Limbourg et des Pays d'Outre-Meuse*, Dison 1947, 240.

Vergeeten peetouders

Op de bouwtekening van de kerk van Schimmert, van 1831, tekent de architect een doop. Maar hij maakt een fout, want op de tekening staan alleen maar de pastoor, een misdienaar, en de ouders met de dopeling. De peetouders zijn vergeten (RAL, kaartencollectie, cat.nr. 757).

Peetouders of getuigen ?

Wanneer wij bij genealogisch onderzoek vanuit de kerkregisters een gezin reconstrueren, noteren wij altijd de peetouders. Sommigen noemen ze 'doopgetuigen' of 'getuigen', en in veel genealogische publicaties en tijdschriften zien we ze inderdaad als zodanig vermeld. Dit is echter onjuist. Peetoom en peettante zijn namelijk géén getuigen.

Volgens kerkelijk recht moeten er bij een doop twee peetouders zijn, één van beider geslacht, een peter (*patrinus*) en een meter (*matrina*); beiden zijn zij 'peetouders' (*patrini*). Men kan ook spreken over 'doopheffers' (*susceptores*), degenen die bij een doop het kindje boven de doopvont mogen houden, naar het Latijnse werkwoord '*suscipere*', dat 'nemen', 'opheffen' betekent. Dat deden vroeger (en tegenwoordig soms ook) niet de ouders, maar de peetoom of de peettante. Zij zijn niet simpelweg getuigen, want ze nemen bij de doopviering een plicht op zich met betrekking tot de dopeling. Ze beloven namelijk de ouders bij te staan in de christelijke opvoeding van het kind. Daarom moeten de peetouders ook katholiek zijn. Tussen de dopeling en de peetouders ontstaat geestelijke verwantschap (*cognatio spiritualis*).

Het ging eigenlijk om het huwelijk

De verplichting om dopen te registreren in een doopboek dateert van het Concilie van Trente (1543-1565). Eigenlijk ging het vooral om het registreren van huwelijken. Door een strengere controle op huwelijksverbintenissen wilde de kerk clandestiene huwelijken, dubbelhuwelijken en andere polygame praktijken vermijden. Een huwelijksluiting moest voortaan in het openbaar geschieden, en het Concilie besliste daarom dat er twee of meer getuigen aanwezig moesten zijn, dat hun namen in het huwelijksregister moesten worden genoteerd, en dat er drie roepen vóór het huwelijk moesten zijn. Mocht er dispensatie zijn verleend in één van de roepen of in alle roepen, dan moest dat uitdrukkelijk vermeld worden. Er mocht immers geen twijfel bestaan over de openbaarheid van het huwelijk.

Het was dus in verband met het toezicht op huwelijken dat het Concilie van Trente de pastoors verplichtte om tevens doopregisters aan te leggen. Daaruit konden bij een voorgenomen huwelijk immers eventuele huwelijksbeletselen blijken, zoals geestelijke verwantschap, bloedverwantschap of aanverwantschap. Vandaar ook de verplichting om peetoom en peettante in te schrijven.

Er is dus een wezenlijk verschil tussen de sacramentele en kerkrechtelijke band die peetouders aangaan met de dopeling en zijn ouders, en de puur juridische status van huwelijksgetuigen, die alleen maar, zo nodig, hoeven te verklaren dat het huwelijk inderdaad is gesloten, wat overigens in de parochie al algemeen bekend is vanwege de drie roepen in de kerk door de pastoor. Ook is het aantal huwelijksgetuigen niet beperkt, in tegenstelling tot de peetouders bij een doop, waarvan er dus nooit meer dan twee kunnen zijn, een

peetoom en een peettante. We zien bij huwelijksinschrijvingen vaak dat er meerdere namen worden vermeld, en dat er soms bij staat: '*et multi alii*' (en vele anderen). Daar is de term 'getuigen' dus wél van toepassing. Bij een doop zijn geen getuigen, bij een huwelijk alleen maar getuigen.

Van groot belang voor de genealogie

Genealogisch onderzoek in kerkregisters loopt vaak vast op een echtpaar, waarvan men wel het huwelijk heeft en de kinderen die uit dat huwelijk geboren worden, maar niet de ouders van het echtpaar. Het Concilie van Trente had de pastoors nu eenmaal niet de verplichting opgelegd om ook de ouders van de trouwlustigen te vermelden.

Dit betekent dat de vermeldingen van de peetouders in de doopregisters en de notities van de getuigen bij een huwelijk voor genealogisch onderzoek van groot belang zijn. Een genealogische publicatie die de peetouders bij een doop en de getuigen bij een huwelijk niet vermeldt, is onvolledig. Voor de peetouders wordt door de ouders van het kind een bewuste, serieuze keuze gemaakt, bijna altijd uit de nabije familie van beide kanten. De ouders kiezen voor hun dopeling twee personen in wie ze alle vertrouwen hebben, meestal een broer of een zus, doorgaans één uit de familie van de vader, en één uit de familie van de moeder. De vermeldingen van de peetouders bij een doopinschrijving kunnen van groot nut zijn om de ouderlijke families van beide ouders (in ieder geval gedeeltelijk) te reconstrueren.

Ook de getuigen bij een huwelijk kunnen wel degelijk iets zeggen over familierelaties. Doorgaans kiezen bruid en bruidegom broers en zussen van beide kanten, soms ook vrienden. Vandaar wel eens de verzuchting van de pastoor: "*et multi alii*" (en vele anderen). Bij een huwelijk is het dus meestal de feestvierende jeugd, familieleden en vrienden, die als getuigen optreden. In dit laatste geval ontstaat geen sacramentele en kerkrechtelijke band, bij een doop wél.

Het is daarom zaak alle gegevens die door de kerkregisters verstrekt worden, optimaal te benutten. Peters en meters moeten geïdentificeerd worden, want op grond van de familierelaties, en op grond van de naamgeving, moet normaliter tenminste een deel van de familie van het ouderpaar achterhaald kunnen worden. En natuurlijk kan het gebeuren dat één van de feestneuzen bij het huwelijk enkele jaren later peetoom of peettante blijkt te zijn. Dan is het praktisch zeker een broer of een zus van één van beide trouwlustigen, nu papa of mama geworden.

Niet alleen de katholieken

Niet alleen de katholieke kerk kent bij een doop peters en meters. Ook bij de kerken uit de Reformatie die in de provincie Limburg vertegenwoordigd zijn, bestaat de gewoonte bij een doopviering peetouders te betrekken. Maar de traditie is niet zo sterk als in de

katholieke kerk. Soms worden ze in de registers wel eens "getuigen" genoemd, zoals bij de evangelisch-lutherse gemeente van Maastricht waar ze als "testes" genoteerd staan. Bij de hoogduitse hervormde gemeente van Sittard zijn het "Taufzeugen". Ook gebeurt het dat er in het geheel géén doopouders worden vermeld. Bij de protestanten in Heerlen heet de peetoom "peteren" en de peettante "pate", in de Waalse gemeente van Maastricht "parrain" et "marraine".

Een rijke peetoom is goud waard

Een rijke peetoom is goud waard, daar kunnen Johan Samson en Bastiaan de la Haye over meepraten. Hun vader Winand de la Haye was pachter van de kasteelhoeve van Neubourg bij Gulpen. Bij de geboorte van zijn eerste kind, een zontje, vroeg hij de zoon van de heer van Neubourg als peetoom, en het kind kreeg bij de doop op 29 augustus 1627 dan ook zijn voornaam: Joannes Samson. De peetoom van Neubourg zorgde goed voor zijn petekind, zeker nadat enkele jaren later,

in 1635, de ouders van het kind beiden aan de pest overleden. De peetoom betaalde de studie van de kleine Joannes Samson en zorgde voor een goede betrekking. Hij werd leenman van de leenhof van Carsveld, schepen en schattheffer van Gulpen, en pachter van de tienden. Hij was woonachtig op de hof Wachtendonck te Pesaken. Zijn welstand is ook af te lezen aan de studies en latere beroepen van zijn kinderen, die het allemaal "maakten": Joannes Wynand werd notaris, Wilhelmus Reinerus werd apotheker, beiden in Maastricht. Joannes Samson werd zodoende de stamvader van de "rijke tak" van de De la Haye's uit Gulpen.

Zijn jongere broer Bastiaan heeft het duidelijk niet "gemaakt". Hij bleef steken op de onderste trap van de maatschappelijke ladder en bracht het niet verder als soldaat. Op een gegeven ogenblik verdwijnt hij zelfs uit Gulpen, en we weten niet eens waar en wanneer hij is overleden. Hij werd de stamvader van de "arme tak". Maar hij had dan ook geen rijke peetouders, als peettante alleen maar een dienstmeid van Neubourg.

Luchtfoto van kasteel Neubourg in Gulpen, waarop goed te zien is hoe de bijbehorende pachthoeve pal naast het kasteel ligt. De boerderij is in de jaren dertig van de achttiende eeuw verbouwd en heeft sindsdien geen agrarische bestemming meer gehad. (Foto: collectie Frank Hovens)

Van Hoei naar Weert. De leidekkersfamilie Lalieu

In de 17e en 18e eeuw is er een ware trek geweest vanuit Franstalige gebieden naar Midden-Limburg. Er was dus blijkbaar werk aan de winkel voor bouwvakkers (leidekkers, metselaars, timmerlui), smeden en brouwers.

Een greep uit de namen. Bartholomeus **Risack**, gedoopt in Visé op 12 februari 1697, trouwt in Venlo met Maria Ida Albers, en koopt in Maastricht het pand *De Vogelstruys*, dat hij laat herbouwen.¹

Ook uit Visé komt Jean **Libotte (Libot)**, die halverwege de 17e eeuw naar Roermond trekt, en daar gaat werken als meester smid.

Rond 1700 vestigt zich in Thorn Nicolas **Thonnar**, schrijnwerker, gehuwd met Jeanne Marie Madeleine Motké (Motquin), de stamvader van de familie **Tonnaer**.

Rond 1730 vestigt zich in Blerick, in het veerhuis, boerderij, mouterij, brouwerij De Staay, Paulus **Houba**, afkomstig uit Flémalle.

In Neer duikt in 1776 plots de metselaar Andreas **Noblesse** op. Hij trouwt een inheems meisje en sticht een "echte" Neerse familie, die nog steeds bloeit. Andreas was geboortig uit Villers-le-Bouillet, 8 km van Hoei.

Joannes Baptista **L'Herminez**, geboren in Lille in 1758, komt rond 1792 naar Roermond en is de stamvader van een dynastie horlogemakers en smeden.² Op 6 oktober 1793 trouwt Jean Martin **Chatorie** in Broekhuizen met Maria Theresia Janssen. Uit dit huwelijk spruit onder de namen **Chatorié** of **Schatorjé** een lange dynastie leidekkers. De familie Chatorie was afkomstig uit Hirson in Noord-Frankrijk, en kwam via Burdinne en Andenne terecht in Broekhuizenvorst.³ Lambert Joseph **Lambermont**, geboren in Seraing in 1756, komt ca. 1800 naar Roermond als brouwer.⁴

Op het einde van de 18e eeuw vestigen zich in Weert twee broers, jonge leidekkers afkomstig uit Hoei, genaamd **Lalieu**. Charles komt als eerste. Hij trouwt in 1788 met een Weertse schone. Zijn broer Lambert komt wat later. Op 4 maart 1793 is hij peetoom van een dochter van zijn broer Charles, maar hij woont dan nog in Hoei. In 1797 woont ook hij in Weert, en blijkt hij ondertussen in Luik in 1795 getrouwd te zijn met Gertrude Elisabeth Claessens. Beiden zorgen voor een bloeiend nageslacht.

De naam Lalieu is nog altijd goed bekend in Weert en Thorn.⁵ Naar deze familie is reeds genealogisch onderzoek gedaan, maar jammer genoeg vooral gepubliceerd op het vergankelijke medium dat internet nu eenmaal is. Ook gebeurt dat niet altijd volgens de regels van de kunst (b.v. worden er geen peetouders vermeld, geen parochies vermeld, geen onderscheid gemaakt tussen geboren en gedoopt, een overleden baby die vier kinderen krijgt, aansluiting van generatie XII en XIII slechts "waarschijnlijk", enz).⁶

I.
Carolus Josephus (Charles Joseph, Carolus) **Lalieu**, ged. Nijvel (St.-Jean-Évangéliste) 9 febr. 1725, soldaat in het legioen van de Waalse *pypobolistaes* in Staatse dienst, zoon van Charles Delalieux en Helena Theresia Godart; tr. 1e Namen 14 april 1749 (get.: Josephus Wagener; Ludovica Marier) ten overstaan van kapelaan Puteanus de Bamelrode,⁷ **Anna Josepha Mignon**, geb. circa 1724 (geschat), overl. Hoei (St.-Hilaire) 15 sept. 1760, dochter van Leonardus Mignon en Barbara Matthey; tr. 2e Hoei (St.-Pierre-en-Outre-Meuse) 19 april 1761 met dispensatie van de roepen⁸ (Anna) **Maria Namur**, overl. Hoei (St.-Etienne-au-Mont) 15 febr. 1786, begr. 16 febr. 1786; tr. 3e Hoei (St.-Étienne-au-Mont, in de Mariakapel van Statte) 25 juli 1786 (get.: Josephus Henin, Maria Degeij, Maria Margaritta Dupont) met dispensatie van de roepen⁹ **Marie Anne Waton**, parochiane van Saint-Hilaire *ad muros Huenses*.

Uit het eerste huwelijk:

1. Leonardus Josephus Lalieux, ged. Hoei (St.-Pierre-en-Outre-Meuse) 9 maart 1750 (peetouders:¹⁰ Leonardus Mignon, Maria Francisca Lambert), vernoemd naar zijn grootvader van moederskant, die ook peetoom is.
2. Maria Joseph Lalieux, ged. Hoei (St.-Hilaire) 26 jan. 1752 (peetouders: Joanna Leduc, Maria Joseph Counan), overl. voor 4 jan. 1753.
3. Maria Joseph Lalieux, ged. Hoei (St.-Hilaire) 4 jan. 1753 (peetouders: Paulus Berger, Maria Joseph Mignon), overl. ald. 8 jan. 1753.
4. Maria Elisabeth Lalieux, ged. Hoei (St.-Hilaire) 30 nov. 1753 (peetouders: Joanna Carola Lerasteau, Maria Elisabeth Parent).
5. Maria Barbara L'Allieux, ged. Hoei (St.-Hilaire) 20 april 1756 (peetouders: Hubertus Orban; Maria Joseph Mignon).
6. Carolus Josephus L'Allieux, ged. Hoei (St.-Hilaire) 25 dec. 1758 (peetouders: Ludovicus Josephus de Leumont, Maria Marguerita Dorto).
7. Maria Elisabeth Lallieux, ged. Hoei (St.-Hilaire) 25 jan. 1760 (peetouders: Nicolaus Counar, Maria Elisabeth Haccourt).

Uit het tweede huwelijk:

8. Carolus Ludovicus Lalieu, ged. Hoei (St.-Pierre-en-Outre-Meuse) 2 maart 1762 (peetouders: Ludovicus Legendre, Maria Francisca Tiloy), volgt II-1.
9. Joannes Ludovicus Lalieu, ged. Hoei (St.-Pierre-en-Outre-Meuse) 2 jan. 1764 (peetouders: Joannes Grandjean, Maria Ludovica Malmain).
10. Lambertus Joseph Lalieu, ged. Hoei (St.-Pierre-en-Outre-Meuse) 20 jan. 1766 (peetouders: Lambertus Josephus Pereve, Maria Anna Dorjo), volgt II-2.
11. Maria Lalieu, ged. Hoei (St.-Pierre-en-Outre-Meuse) 28 jan. 1769 (peetouders: Leonardus Lalieu, Maria Lalieu).

Uit het derde huwelijk:

12. **Jacobus Josephus Lalieu**, geb. en ged. Hoei (St.-Étienne-au-Mont, Statte) 18 aug. 1787 (peetouders: Joannes Jacobus Le Cocq, Maria Francisca Waton).

II-1. **Carolus Ludovicus** (Charles Louis) **Lalieux** (La Lieu, Lalieu), ged. Hoei (St.-Pierre-en-Outre-Meuse) 2 maart 1762, dakdekker, overl. Weert (Beekstraat) 7 thermidor XIII (26 juli 1805); tr. Weert 7 april 1788 (get.: Lambertus Lalieu, wonende te Weert, Anna Maria Coppers, schrijven onkundig, wonende te Weert)¹¹
Maria Barbara (Marie Barbe, Barbara) **Coppers** (Koppers, Coppen, Koppen), geb. Weert ca. 1761,¹² overl. Weert 26 okt. 1823, dochter van Lambertus Coppers en Gertrudis van Nimwegen.

Uit dit huwelijk:

1. **Henricus Hubertus Leliai** (Lalieu), geb. en ged. Weert 26 april 1789 (peetouders: Lambertus Coppers, Ida van Dooren), leidekker, landbouwer, overl. 's-Hertogenbosch¹³ 18 april 1874; tr. Weert 26 april 1826 **Ida Teeuwen**, geb. Weert 16 sept. 1782, landbouwster, overl. Weert 26 nov. 1874, dochter van Michael Teeuwen en Catharina Verborg.
2. **Maria Gertrudis Lelieu**, geb. en ged. Weert 4 maart 1793 (peetouders: Mathias Coppers namens Lambertus Lelieu, wonende in Hoei, Maria Joanna Doemen).¹⁴
3. **Geertrudis Lelieu**, geb. Weert 11 juni 1794, ged. aldaar 12 (peetouders: Jacobus Coppers, kan niet schrijven, wonende in de stad Weert, Mechtildis Gooffers, kan niet schrijven, wonende in Hushoven),¹⁵ overl. Weert 1 mei 1883; tr. Weert 2 juli 1825 **Antonius Servatius Knapen**, geb. Weert 12 juli 1791, koperslager, overl. Weert 10 febr. 1843, zoon van Martinus Knapen, koperslager, en Joanna Kroesen.

Met zekerheid kan men melden, dat door mejufvrouw M. G. Lalieu, wed. Knapen, te Weert, aan de hooge regering de vergunning is aangevraagd tot het aanleggen van een postwagendienst, tot vervoer van reizigers en goederen tusschen Weert en Eindhoven, waardoor de communicatie met Noord-Brabant zeer zal verlevendigen en het algemeen belang ten hoogste zal worden bevorderd.

4. **Anna Catharina Lalieu**, geb. en ged. Weert 19 sept. 1797 (peetouders: Lambertus Koppen, Maria Anna Steevens), overl. aldaar 20 sept. 1797.
5. **Maria Anna Lalieu**, geb. Weert 13 dec. 1800 (volgens akte van bekendheid bij het huwelijk), overl. Weert 6 aug. 1855; tr. Weert 12 jan. 1828 **Joannes Sweron**, geb. Weert 28 messidor XI (17 juli 1803), lintwerker, overl. Weert 2 aug. 1855, zoon van Jozef Sweron en Gertrudis Niessens.

II-2. **Lambertus** (Lambert) **Joseph Lalieu** (Lalieux, Lallieu), ged. Hoei (St.-Pierre-en-Outre-Meuse) 20 jan. 1766, lesteenhandelaar, leidekker, dakdekker, metselaar, witter, pleisteraar, overl. Thorn (Holstraat) 6 dec. 1841; tr. Luik (St.-Cath.) 17 dec. 1795 (get.: Gertrudis Lalieu, Joannes Claessens, broer van de bruid) met dispensatie van de roepen en vanwege de gesloten tijd (Gertrude) **Elisabeth Claessens** (Klaessens), ged. Weert 16 dec. 1768, overl. Thorn (Holstraat) 11 febr. 1827, dochter van Hendrik Claessens en Hendrina van de Ven (Vin).

Openbare Verkoop
 van bijzonder schoone
EIKENBOOMEN,
 dienstig voor molenassen, molenborsten,
 schip-, kuip- en timmerhout en andere boomen.

De Notaris CLERCX,
 van Weert, zal, ten verzoeke van de Erfgn.
 Lalieu, op Maansdag den 11 Mei 1874, om
 9 ure voormiddag, ter plaatse, publiek op
 crediet verkoopen:

 42 eiken- en 2 elsenboomen,
 te wassen staande te Weert, op
 Hushoven, aan het Heulster.

20 eikenboomen, aldaar op
 Hushoven aan Timmermans.

9 eiken- en 100 dennenplankboomen,
 uitgewassen aldaar in het Weerterbosch.

Men zal vergaderen aan Dorothé en beginnen
 in het Heulster.

De eikenboomen kunnen blijven staan tot
 hooitijd 1875.

Uit dit huwelijk:

1. **Maria Gertrudis Elisabeth Lalieu**, ged. Weert 26 sept. 1797 (peetouders: Joanna Gielis namens Henricus Claessens, Maria Gertrudis Claessens),¹⁶ overl. Thorn 12 sept. 1880; tr. Thorn 5 nov. 1825 **Godefroid Classens**, geb. Thorn (op den Weingard) 13 brumaire IX (4 nov. 1800), kleermaker, baardscheerder, overl. Thorn 30 maart 1864, zoon van Matthias Classens, barbier, en Gertrudis Houstermans.
2. **Jean Hubert** (Jan Lambert)¹⁷ **Lalieu**, geb. Weert 28 november 1799 (datum opgegeven bij de militie), geb. Weert nov. 1799 (volgens akte van bekendheid bij huwelijk), schoenmaker, soldaat bij de 14e afd. inf. der Nationale Militie in 1823, als plaatsvervanger ingelijfd bij het 5e reg. inf. de Ligne 1835, overl. Geistingen gem. Ophoven, Blg. 3 dec. 1869; tr. 1e Thorn 10 okt. 1823 **Herlinde Vossen**, geb. Thorn (Bogestraat) 26 nivôse VII (15 jan. 1799), overl. aldaar (Holstraat) 13 okt. 1834, dochter van Petrus Vossen en Elizabeth van den Heuvel, landbouwers; tr. 2e Thorn 25 nov. 1835 **Maria Rosa Giesen**, geb. Buscherheid gem. Schummerquartier bij Gangelt, Dld. 7 fructidor VII (25 aug. 1799), dienstmeid, overl. Geistingen gem. Ophoven, Blg. 12 dec. 1861, dochter van Bernardus Giesen en Maria Sophia Meuters; tr. 3e Ophoven 26 okt. 1863 **Marie Catherine Giessinger**, geb. Venlo 26 frimaire XII (18 dec. 1803), naaister, overl. Geistingen gem. Ophoven 23 dec. 1883, dochter van Christina Giessinger; weduwe van Peter Joannes Van Holsaets.

* Signalement bij de militie: 1,575 m, aangezicht ovaal, voorhoofd hoog, ogen grijs, neus matig, mond klein, kin rond, haar bruin, wenkbrauwen bruin, vrijgesteld voor één jaar wegens zwak lichaamsgestel.

3. Pierre (Martin, Pieter Martinus, Pieter) La Lieu, geb. Weert 29 nivôse XI (19 jan. 1803), geb. Weert 15 juli 1802 (datum opgegeven bij de militie), dakdekker, schaliedekker, overl. Thorn 26 april 1885; tr. Thorn 5 mei 1826 **Marie Elizabeth Nederdal**, geb. Thorn 19 thermidor XI (7 aug. 1803), overl. ald. 20 sept. 1863, dochter van Joseph Fredericus Nederdael (overl. Thorn 19 augustus 1812) en Rosalia Parren, winkelierster.
* Hij was bij de militaire keuring 1,69 m. Blijkens zijn huwelijksakte kon hij niet schrijven.
4. Joseph La Lieu, geb. Weert 4 nivôse XIII (25 dec. 1804), overl. ald. 7 ventôse XIII (26 febr. 1805).
5. Joseph La Lieu, geb. Weert 8 maart 1806,¹⁸ timmerman, overl. Neeritter 25 juli 1836; tr. Thorn 2 mei 1829 **Marie Catherine Teunissen** (Theunissen), geb. Thorn 19 pluviôse XIII (8 febr. 1805), overl. Roermond 31 maart 1893, dochter van Lambertus Theunissen, bode, en Francisca Dacus; zij hertr. Francois Laurent Guillaume Nogarede.
* Zijn signalement bij de militaire keuring: 1,68 m, aangezicht ovaal, voorhoofd rond, ogen grijs, neus dik, mond groot, kind rond, haar blond, wenkbrauwen blond. Hij werd vrijgesteld wegens volbrachte broederdienst.

Het echtpaar Lalieu-Teeuwen woonde in het gehucht Boshoven bij Weert. Een uitsnede van de kadasterkaart uit ca. 1840 toont groen omkaderd de boerderij van Lalieu-Teeuwen met de bijbehorende percelen.

Noten

1. Zie mijn bijdrage: *De Waalse wortels van de Maastrichtse familie Absil* (verschijnt binnenkort in het LTG).
2. E.M.A.H. DELHOUGNE, *Genealogieën van Roermondse geslachten*, deel II, Maastricht 1956, 69-76.
3. P.J.M. REIJNDERS, *Schatorie, Schatorjé. Verre landen en grote hoogten*, Goirle 1993.
4. E.M.A.H. DELHOUGNE, *Genealogieën van Roermondse geslachten*, deel II, Maastricht 1956, 101-102.
5. Zie voor de Thornse tak: P. CRASBORN, Genealogische proeve van de familie Lalieu in Thorn 1820-1940, in: *de Kroedwés* 4, 1990, 42-49.
6. <http://www.lalieu.info/genealog.htm>
7. Als uittreksel ingeschreven op 14 april 1750 in het huwelijksregister van de parochie Saint-Hilaire in Hoei.
8. Hij trouwt als parochiaan van Saint-Hilaire, waar het huwelijk ook ingeschreven is.
9. Bij dit huwelijk staat ook aangetekend dat Carolus Lalieux gedoopt is in de parochie van de H. Andreas [sic] in Nijvel in Brabant.
10. De auteur is van mening dat het vermelden van het begrip 'getuigen' (peetouders) bij een doop niet de lading dekt en dat 'peetouders' juist is. De redactie is het daar volledig mee eens en streeft tevens naar uniformiteit. Derhalve heeft de redactie in alle artikelen het meer gebruikelijke en minder juiste begrip 'getuigen' gewijzigd in 'peetouders'.
11. De bruidegom verklaart dan niet te kunnen schrijven.
12. Haar doopinschrijving is vooralsnog niet in Weert gevonden.
13. Ongedateerde inschrijving van een uittreksel na 30 dec. 1875 B.S. Weert, aktenr. 166.
14. De peetouders konden niet schrijven en de vader was afwezig.
15. De vader was bij de doop afwezig.
16. De pastoor schrijft in de marge van deze doop: *NB. Dubium de matrim.* (er bestaat twijfel inzake het huwelijk). Het was de pastoor dus niet duidelijk of de ouders wel getrouwd waren, en zelf konden ze blijkbaar geen bewijs overleggen.
17. Verwarring tussen de namen Lambert en Hubert komt meer voor. Beide zijn in het dialect 'Bèr'.
18. Bij zijn huwelijk werd abusievelijk een extract van de geboorteakte uit 1804 overlegd van zijn jong overleden broer Joseph.

PIERRE
VAN RIJSWIJK

De familie Van Rijswijck in Oost Noord-Brabant en Noord-Limburg

Kanttekeningen bij een stamboom

De naam Van Rijswijck komt veel voor in Noord-Limburg, vooral in de omgeving van Tienray en Venray. Stamt deze familie af van de Heren van Rijswijck uit het land van Heusden en Altena? Wat was hun positie eeuwen geleden in Oost Noord-Brabant en Noord-Limburg?

Bij deze familie verkeren we in de gelukkige omstandigheid dat de stamreeks zonder hiaten kan worden teruggevoerd tot 1435. Dat komt doordat bij vererving van vader op zoon beiden steeds vermeld werden in de leenboeken van het hertogdom Gelder, later van het Land van Cuijk. Die laatste berusten in het Brabants Historisch Informatie Centrum te 's-Hertogenbosch. Bovendien zijn er allerlei andere bronnen - waaronder een aantal dossiers met rechtszaken over betwiste erfenissen - beschikbaar. Er is dan ook een en ander opgetekend in een aantal verspreide publicaties, waaronder een tweetal stambomen. In onderstaand artikel geef ik enkele minder bekende aanvullingen en bespreek ik enkele mijns inziens onjuiste aannames. De bedoeling hiervan is niet slechts om zodoende wat meer kleur aan te brengen in het bekende beeld, maar ook om te bekijken of er (meer) aanwijzingen zijn voor de veronderstelling dat deze familie verwant zou zijn aan de Heren van Rijswijck uit de gelijknamige plaats, thans onderdeel van de gemeente Woudrichem.

De eerste stamboom over deze familie is gepubliceerd in De Maasgouw van 1915 door M. J. Janssen, pastoor te Meerlo.¹ Daarnaast verscheen enige tijd geleden een uitvoerige genealogie op internet. Deze laatste noem ik hierna *Genealogie Van Rijswijck*.² De auteur, Ben van Rijswijck, verdient veel waardering voor hetgeen hij bijeen wist te brengen. Veel, vaak moeilijk leesbare, middeleeuwse bronnen werden ontcijferd en getranscribeerd dan wel samengevat. Bovendien zijn (foto) kopieën van al deze documenten in de genealogie opgenomen. De huidige naamdragers kunnen hierin hun eigen persoon tamelijk gemakkelijk de juiste plaats geven.

Samengevat leveren deze publicaties de volgende stamreeks op:

- I. Willem van Rijswijck, geb. 1370/1380, overl. voor 1435.
- II. Aernt Willemsz. van Rijswijck, geb. voor 1410, overl. voor 1454.
- III. Michiel Aerntsz. van Rijswijck, geb. voor 1433, overl. ca. 1498; tr. Aleid.
- IV. Hendrik Michielsz. van Rijswijck, geb. 1470/1480, overl. 1538/1539.
- V. Aernt Hendriksz. van Rijswijck, geb. ca. 1508, overl. ca. 1558.

- VI. Hendrik Aerntsz. van Rijswijck, geb. ca. 1545, schepen van Maashees 1601-1630, overl. 1633; tr. 1e Aertken; tr. 2e voor 1611 Catharina van den Heergraef.
- VII. Jasper Hendriksz. van Rijswijck, geb. 1580/1600, schepen van Maashees 1634-1640, overl. ca. 1657; tr. 1e voor 1611 Jenneke van de Weert; tr. 2e Jenneke Pouwels, weduwe van Frans Willemsz. van Groesdonck.
- VIII. Frans Jaspersz. van Rijswijck, geb. 1610/1620, schepen van Maashees vanaf 1670, overl. na 1687; tr. 1653 Geertje Willems, overl. voor 12 jan. 1679.

Verwant aan de 'Heren van Rijswijck' bij Woudrichem?

Ben van Rijswijck heeft de *Genealogie Van Rijswijck* gepubliceerd in de marge van een zeer uitvoerige andere stamboom, te weten van 'de Heren van Rijswijck', afkomstig uit Rijswijck bij Woudrichem. Uit deze familie stammen onder anderen de Antwerpse dichter Theodoor van Rijswijck en diens neef, de immens populaire burgemeester Jan van Rijswijck (1853-1906). Laatstgenoemde bouwde het prachtige Centraal Station te Antwerpen. Ben van Rijswijck acht het plausibel dat de familie uit Noord-Limburg / Oost-Brabant verwant is aan de Heren van Rijswijck. Want de auteur van de eerstgenoemde stamboom, pastoor Janssen, maakte melding van een schout, Peter van Rijswick in het niet ver van Holthees gelegen Meerlo in 1549 en 1565, die als wapenschild twee rechtopstaande van elkaar afgewende zalmen zou hebben gevoerd. Dit is ook het wapen van de Heren van Rijswijck. Pastoor Janssen heeft dit laatste waarschijnlijk niet geweten. Maar pastoor Janssen was erg slordig in het verwoorden van zijn bronnen. Ook van dit gegeven, het familiewapen met de zalmen bij Peter van Rijswick, geeft hij helaas geen vindplaats. Zijn nalatenschap berust in het gemeentearchief in Venray. Ik heb daar een middag doorgebracht met zijn nalatenschap te doorzoeken en daarbij enkele aantekeningen aangetroffen over de families Van Darth en Van den Heergraef (zie verderop in dit artikel), zelfs tekeningen van hun familiewapens, maar niets over Van Rijswi(j)ck. Een tweede probleem is, dat in de *Genealogie Van Rijswijck* deze Peter vooralsnog niet duidelijk is aan te wijzen. De enige die in aanmerking zou kunnen komen is de met een voorafgaand vraagteken genoemde Peter van Rijswijck, een mogelijke broer van de zo dadelijk te behandelen Hendrik Aerntsz. van Rijswijck, schepen van Maashees, die zelf geboren is omstreeks 1545. Vooralsnog is dus niet met zekerheid te zeggen dat

deze Van Rijswijk's verwant zijn aan dezelfde familie van die naam uit het Land van Altena. Mogelijk dat de vondst van een door hen gevoerd familiewapen meer duidelijkheid verschaft.

Gegevens van vóór 1435

De *Genealogie Van Rijswijk* begint in 1435 als Arnt van Rijswick *dat goet te Holthese* erft van zijn vader Willem. Het blijkt dat er van deze familie nog oudere gegevens voorhanden zijn. Rien van den Brand en Harm Douma vermelden in hun boek over het Land van Cuijk een regest van 14 juni 1406 uit het parochie-archief van de Maria Magdalenakerk in Goch. De schepenen van Maashees en Holthees getuigen daarin dat Arndt en Jan van Rijswick van de voorname hoeve Rijswick in Holthees hadden verklaard dat Jan voor zichzelf en als voogd voor zijn broer Arndt in 1399 had afgezien van bepaalde inkomsten die hen ten deel vielen door de dood van hun moeder Lisbeth. Met deze emolumenten zou jaarlijks een mis gefinancierd worden aan het zijaltaar van Sint Jan de Doper van de Gochse kerk. Wellicht dat deze familie, voordat zij zich vestigde in Holthees, in (de omgeving van) Goch woonachtig was en dat daar verdere aanknopingspunten kunnen worden gevonden.³

Ridder Arnt van Rijswijk

Dat de familie hoe dan ook wel een wapenschild zal hebben gevoerd wordt waarschijnlijker door de volgen-de ontdekking. In de Kroniek van het Historisch

Genootschap te Utrecht verschijnt in 1875 een lijst van de steden en riddermatigen van Gelre van omstreeks 1460. Onder de *Ritter en Knegten der landen van Gelre* staat onder het vlak bij Holthees gelegen (Vierlings)Beeck genoemd: *Arnt van Rijswijk*.⁴ Vanwege de datering, niet in maar omstreeks 1460 is dit nagenoeg zeker toch Aernt Willemszoon, de tweede generatie, van wie vermeld wordt dat hij stierf vóór 1454. En dat zal dan wellicht dezelfde Arnt zijn van wie we zojuist zagen dat hij met zijn broer Jan een schenking deed aan de kerk van Goch.

Twee leengoederen?

In de leenboeken van het Land van Cuijk is soms sprake van *dat goet van Rijswick, tot Holthese* dan wel *in de kerspel van Vierlingsbeeck* en daarnaast van een 'hofstad' *De Vliegenberg*, beide als beleend aan de opeenvolgende generaties Van Rijswijk. Het is onduidelijk of het twee verschillende zaken betreft of dat het verschillende namen zijn voor hetzelfde. Wat daarover is gepubliceerd maakt de kwestie niet duidelijker. Zo maken Van den Brand en Douma eerst melding van *de voorname boerenhoeve, dat goet te Holthese* dat Willem van Rijswijk in 1435 in leen had en waarbij allerlei bezittingen behoorden, zoals schuren, gereedschappen en vee. Deze passage besluit met: *Deze familie was generaties lang aan dit leengoed, dat ook guet van Rijswijk werd genoemd, verbonden*. Een stuk verderop volgt dan: *Onder Holthees beschikten de heren van Cuijk tot het einde van de vijftiende eeuw nog over een ander leengoed,*

Uitsnede van de topografische kaart nr. 632, Maashees, herzien in 1917, met de plaatsen Wiegenberg (Vliegenberg) en De Weert (met de boerderij De Waerd) te Holthees. (Bron: Historische Atlas Limburg, Robas Producties 1989)

dat gelegen was op de Vliegenberg. Daar wordt vervolgens geen enkele relatie met Van Rijswijck gelegd.⁵

Dit is des te merkwaardiger omdat een van de auteurs, Harm Douma, eerder een apart artikel aan *De Vliegenberg* had gewijd. Daar luidde het: *We komen de leen==goederen op de Vliegenberg indirect voor het eerst tegen in de Gelderse uitheemse lenen. We kunnen de verleiing of overgang van vader op zoon of andere erfopvolgers hierna op de voet volgen vanaf ongeveer 1400 tot bijna 1800. De reeks vangt aan met het goed te Holthees vóór 1435 in leen bij Willem van Rijswick.*⁶ Behalve dat het leen nu niet tot het einde van de vijftiende eeuw als zodanig bestond, maar tot bijna 1800, lijkt het hier de belangrijkste belening te zijn geweest aan de familie Van Rijswijck, een belening bovendien vanaf 1435. De Vliegenberg zou dan een andere naam zijn voor *dat goet van Rijswick*.

De Vliegenberg

Wenden we ons tot de leenboeken van het Land van Cuijk. Daar is aanvankelijk alleen sprake van een leengoed dat Van Rijswijck heet. De *hofstad* met de naam Vliegenberg verschijnt voor het eerst op 16 augustus 1533. Dan ontvangt Hendrick van Rijswijck Michielszoon het in leen. Het lijkt niet een andere naam te zijn voor *dat goet van Rijswick*, want al veel eerder, op 18 mei 1499, had hij een leen met die naam ontvangen. Vervolgens is in de leenboeken alleen nog sprake van De Vliegenberg, niet meer van een leengoed dat Van Rijswijck zou heten. Vooralsnog houd ik het erop dat het oorspronkelijke leen met de hofstad *De Vliegenberg* werd uitgebreid. Misschien

Grafsteen van Hanrick van Riswick genaemt Vliegenberch, overleden 15 april 1633.

was er een nieuwe hoeve, een nieuwe hofstad, gebouwd op het hoger gelegen maar uit zandgrond bestaande gebied, dat niet overstroomde als de Maas hoog stond, terwijl (een deel van) de bijbehorende grond in de vruchtbaarder Maasvallei lag. Deze hofstad werd vervolgens waarschijnlijk het pronkstuk van het (leen)bezit, want Vliegenberg werd een tweede naam voor Van Rijswijck. Dit blijkt onder andere uit de inscriptie op een grafsteen die is aangebracht tegen de muur van de kerk van Vierlingsbeek: *Hanrick van Rijswick genaemt Vliegenberch*. In Holthees is nu nog een straat met de naam Vliegenberg. De hofstad lag hoogstwaarschijnlijk op het tegenwoordige enigszins van de weg afgelegen perceel met huisnummer 3. Dat wordt door de huidige inwoners van Holthees nu nog aangeduid als *De Vlieg*. Bovendien wordt in het document met de opsomming van de lenen uit 1571 de ligging als volgt omschreven: *Een hofstad genaempt den Vliegenberch schieten[de] metten eener eynde gemyn berge aen der eynden op erve Innesen Heijnen metter eender sijden Peter Wolters aender seijde op ten Warmeer halden omstreeks xx cleyn mergen lants*. Vlak achter het huidige nummer 3 ligt thans de Warmeerweg. Het huidige bouwsel op Vliegenberg 3 is van rond 1900 en verkeert in zeer slechte staat. Van deze hofstad weten we dat deze 20 kleine morgen groot was en bij vererving telkens (eenmalig) 69 gulden, 2 stuivers en 8 penningen opbracht.⁷ Om deze getallen enig reliëf te geven: 20 kleine (Cuijkse) morgen zijn omgerekend 5,6 hectaren.⁸ Rond 1700 beschikte in Horst een bedrijf gemiddeld over ca. 4,5 hectare.⁹ Dat was allemaal schrale zandgrond. In onze ogen is dit erg kleinschalig. Maar er was toen geen kunstmest. En voor een enigszins substantiële oogst was dierlijke mest een absolute voorwaarde. Koeien werden in deze tijd veelmeer vanwege hun mest- dan hun melkproductie gehouden. Wat de geldwaarde betreft: In 1650 kostten in het niet ver van Holthees gelegen Merselo een koe 37 gulden en vijf schapen twintig gulden. Voor vijftig gulden werden honderd missen gelezen!¹⁰ Zeker in latere tijden was dit overigens bepaald niet het enige bezit van de familie. De hierna genoemde Hendrick van Rijswijck en zijn zoon Jasper hadden blijkens de documenten nog veel ander onroerend goed.

Hendrik Aerntsz. van Rijswijck

Hendrik Aerntsz. van Rijswijck, geboren ca. 1545, schepen van Maashees 1601-1630, overleden 15 april 1633.

Met *Hanrick van Riswick genaemt Vliegenberch*, geboren ca. 1545 zijn we in de zesde generatie vanaf Willem voor 1435. Van hem stammen waarschijnlijk alle huidige naamdragers af. Hij behoorde tot de meest gegoeden uit Holthees en omgeving evenals later zijn zoon Jasper. Met betrekking tot hen zijn vrij veel documenten bewaard, waarvan een ruim aantal in de *Genealogie Van Rijswijck* aan de orde komt. Een nadere beschouwing daarvan maakt het mogelijk om niet alleen de omvang van hun materiële bezittingen te inventariseren, maar ook de mate waarin zij in de regio sociaal verankerd waren.

Hendrick Aerntsz. was lange tijd schepen in Maashees,

Boerderij De Waerd.

Boven: de ruïne van de oude stal van hoeve De Waerd. Beneden: hetgeen is overgebleven van het oude bakhuis met links langs de boom een deel van de oude gevel.

evenals na hem zijn zoon Jasper en kleinzoon Frans. Hij beschikte naast de Vliegenberg over talrijke landerijen. Zijn zoon Jasper verwierf voordat hij van zijn vader ging erven, door huwelijk ook nog de hoeve *Op den Weert*. Hij wordt dan ook wel genoemd Jasper op den Weert. Ook De Weerd is nu nog een straat in Holthees, gelegen, uiteraard, aan de uiterwaarde van de Maas. Op de kruising met de Hogeweg ligt een boerderij met de naam *De Waerd* op de gevel aangebracht. Deze is daar gebouwd nadat de vorige in de oorlog was verwoest. Grenzend aan het perceel van deze boerderij, meer naar de Maaskant, ligt nog een tweede boerderij. Op die plaats heeft waarschijnlijk de oorspronkelijke hofstad *Op de Weert* gelegen. Een volledig ingestorte stal en bakhuis, beide van een kleine, gewelfde kelder voorzien, - een daarvan wordt door de vrouw van de huidige bewoner gebruikt als opslagplaats van door haar gemaakte beelden - getuigen daar nog van. Vanaf deze plek heeft men een prachtig uitzicht over de vruchtbare Maasvallei met in de verte de dorpen Aijen en Bergen.

De Genealogie Van Rijswijck maakt melding van een tweetal processen die Hendrick Aerntsz. van Rijswijck samen met anderen vanaf 1609 heeft gevoerd bij de Raad van Brabant in Den Haag over de erfenis van Geertruida (Geertje) van den Heergraaf. Het betrof onroerend goed, gelegen in het gerecht van Maashees. Hendrick was in het eerste proces partij samen met Michiel van den Heergraef contra Heiltje Wolters, de dochter van Geertjes eerste man. In het tweede proces was hij partij samen met Michiel van den Heergraef én Hendrick van Darth contra Jan van Engelen, de schoonzoon van Geertruida's tweede man, Mr. Anthonis Bruijns, aldus de *Genealogie Van Rijswijck*. Wat was de relatie van deze Hendrick Aerntsz. van Rijswijck met genoemde Geertje alsmede met Michiel van den Heergraef en Hendrick van Darth?

Familie Van den Heergraef

Hendrick van Rijswijck was in eerste echt getrouwd met Aertken. Haar familienaam is vooralsnog niet bekend. Met haar had hij tenminste twee kinderen: de zojuist genoemde Jasper en Catharina. Na de dood van zijn eerste vrouw hertrouwde hij met Catharina van den Heergraef, dochter van Jasper van den Heergraef en Catharina van der Putte. Dit huwelijk bleef kinderloos, aldus de *Genealogie Van Rijswijck*. Maar omdat, zoals we zagen, de kinderen uit het eerste huwelijk dezelfde namen droegen als de ouders van zijn tweede vrouw, - namen bovendien die tot dan niet in de familie voorkwamen - mogen we dan aannemen dat zijn tweede vrouw een zus was van de eerste? Echter, een huwelijk met de zus van je eerste vrouw was in die tijd niet toegestaan. Toch zal, gezien de namen van de kinderen, hun moeder een dochter zijn geweest van Jasper van de Heergraef en Catharina van der Putte. Dat zou dan betekenen dat de familienaam van de tweede vrouw van Hendrik van Rijswijck in de *Genealogie Van Rijswijck* onjuist is.

Ook de familie Van den Heergraef was een belangrijke familie in Holthees. In 1957 publiceerde Jan Verzijl in *De Limburgse Leeuw* een stamboom in de serie

*Genealogieën van Venlose schepenfamilies.*¹¹ Dit is een redelijk uitvoerig overzicht vanaf 1549. Hij vermeldt daar overigens niet dat de bakermat van deze familie gelegen was in Holthees.

Van den Heergraef was dan ook niet alleen belangrijk in Holthees, maar in de hele streek. We zien bijvoorbeeld dat een broer van Jasper van den Heergraef, Egbertus, scholtis was in Blitterswijck en getrouwd met Anna, dochter van de heer van Blitterswijck. Hun zoon was Michiel, burgemeester van Venlo. Een dochter Mechteldis was getrouwd met Joannes Heijden van Ass, openbaar notaris te Venlo en rentmeester van de koning van Spanje in de landen van Kessel en Kriekenbeck. Deze familie beschikte ook over een wapenschild. Op de eerste verdieping van het stadhuis in Venlo is in 1942 in een glas-in-loodraam het wapen van Van den Heergraef aangebracht.

Familie Van Darth

Een andere belangrijke familie in de regio was Van Darth. Ook daarvan zijn twee genealogieën voorhanden. De eerste is eveneens van de hand van Jan Verzijl en eveneens verschenen in de Limburgse Leeuw.¹² De familie Van Darth was afkomstig uit Lottum. Aldaar is nu nog een Van Darthlaan. De stamboom vangt aan in 1413. De derde generatie, Joannes van Darth, was lid van de Gelderse ridderschap. Leden van dit geslacht waren schepen en burgemeester in Venlo. Daar is nu nog een Burgemeester van Darthstraat. Ook het wapen van Van Darth is in 1942 op de eerste verdieping van het stadhuis in Venlo in een glas-in-loodraam vereeuwigd.

Geertje van den Heergraef over wier erfenis processen werden gevoerd ontbreekt in de genealogie van Verzijl. Uit deze geschillen blijkt echter duidelijk dat zij een zuster was van Jasper en dus een tante van Michiel de burgemeester zowel als van (Aertken en) Catharina, beiden getrouwd met Hendrick van Rijswijck. Ook was zij daardoor een zus van Mechteldis die de moeder werd van de vrouw van Hendrick van Darth. Ondanks haar twee huwelijken zal deze Geertruida geen eigen kinderen hebben gehad en dat zal de reden zijn geweest voor het opeisen van haar erfenis door haar bloedverwanten.

Ter ondersteuning van deze verhoudingen kan nog worden verwezen naar een aantekening in de marge

van een der documenten. Daar staat: *Dat dese Geertge Wolters* (Willem Wolters was de eerste echtgenoot van Geertruida van den Heergraef) *is geweest de vaderlijke moeye van Michiel van den Heergraeff ende de moederlijke moeye van de huisvrouw van Hendrik van Rijswijck.* [dit is toch het bewijs!] In de *Genealogie Van Rijswijck* wordt *moeye* vertaald met grootmoeder. Doch er is geen Middelnederlands woordenboek dat deze betekenis geeft. Meestal betekent dit woord tante. Zie bijvoorbeeld de moeye in het mirakelspel Mariken van Nieumeghen. En dat zal hier ook het geval zijn. Geertruida was inderdaad tante van vaderszijde van Michiel, de burgemeester. Nu kan worden tegen- geworpen dat zij dat dan toch ook is geweest van de vrouw van Hendrik van Rijswijck, terwijl in het document staat *de moederlijke moeye van de huis- vrouw van Hendrik van Rijswijck*, tante dus niet van vaders- maar van moederskant. Voor een waar- schijnlijke oplossing van dit raadsel moeten we naar de derde *truwant* in het proces: Hendrik van Darth.

Deze Hendrik behoorde tot de vijfde generatie. Ook hij is enkele malen burgemeester van Venlo geweest. Zijn vrouw was Helena Heyden van Ass, dochter van de eerder genoemde Mechteldis van den Heergraef. Het raadsel van de '*moederlijke moeye*' kan nu worden opgelost als we van de veronderstelling uitgaan, dat de ambtenaar met zijn notitie per abuis zo de vrouw van Hendrik van Rijswijck heeft genoemd - Hendrik blijkt de voornaamste procesvoerder te zijn geweest - waar de vrouw van Hendrik van Darth als zodanig had moeten zijn vermeld. Geertruida van den Heergraef was van háár wel een tante van moederskant.

Kort samengevat: Hendrick Arntsz. van Rijswijck had familieconnecties met Van den Heergraef zowel als Van Darth. Deze familieverbanden zien er dan als volgt uit:

I. Michiel van den Heergraef; tr. Elisabeth ter Aar. Uit dit huwelijk:

1. Egbertus van den Heergraef, volgt II-1.
2. Mechteldis van den Heergraef, volgt II-2.
3. Johanna (Jenneken) van den Heergraef, overl. voor 25 april 1587.
4. Ermgardis van den Heergraef, overl. na 25 april 1587 tr. **Gert van der Specke**, vermoord eind okt. 1581.
5. Jasper van den Heergraef, volgt II-3.
6. Geertruida van den Heergraef, overl. voor 1609; tr. 1e **Willem Wolters**; tr. 2e **Mr. Anthonis Bruijns**. Beide huwelijken bleven kinderloos.

II-1. Egbertus van den Heergraef, scholtis van Blitterswijck 1565-1587; tr. Anna van Blitterswijck; dochter van Arnt, Heer van Blitterswijck, en Anna N.N.

Uit dit huwelijk:

1. Michaël van den Heergraef, peyburgemeester van Venlo 1590, schepen van Venlo 1601-1627, burgemeester ald. 1606, 1615 en 1628, overl. 1628; tr. **Elisabeth van Ruweel genaamd Inghuys**, overl. 1613, dochter van Joannes van Ruweel genaamd Inghuys en Elisabeth van Doveren.

II-2. **Mechteldis van den Heergraef**, overl. voor 1589; tr. **Joannes Heijden van Ass**, notaris te Venlo 1598, rentmeester in de Landen van Kessel en Kriekenbeck, overl. voor 1614; hij hertr. Hester Schenck van Nydeggen.

Uit dit huwelijk:

1. Helena Heijden van Ass, geb. ca. 1570 (geschat), overl. Venlo 1 nov. 1647; tr. 1594 **Henricus van Darth**, geb. Lottum ca. 1570, secretaris van de stad Venlo 1596-1634, raadsverwant ald. 1609-1615, peyburgemeester 1609 en 1615, schepen ald. 1616-1634, 1637-1647, raadsburgemeester 1620, 1627 en 1632, overl. Venlo 26 maart 1647; zoon van Henricus van Darth, lid van de Gelderse Ridder-schap, landscholtis van het Ambt Kessel, en Catharina van Galen.

II-3. **Jasper van den Heergraef**, overl. na 30 nov. 1576; tr. **Catharina van der Putte**, overl. na 30 nov. 1576.

Uit dit huwelijk:

1. Aertken van den Heergraef; tr. **Hendrick van Rijswijck**.
2. Catharina van den Heergraef; tr. **Hendrick van Rijswijck**, weduwnaar van haar zuster Aertken.

Hetgeen is overgebleven van de ingang van de oude gewelfde kelder van hoeve De Waerd bij Holthees.

Uit het bovenstaande kunnen we concluderen dat Hendrick van Rijswijck in de regio beschikte over een geducht (familie)netwerk. Dat een lid van deze familie scholtis is geweest in Meerlo is goed voorstelbaar en ook dat daar een familiewapen bij heeft behoord is bepaald niet onwaarschijnlijk. Nu is dat op zich niet zo belangrijk. Dat wordt het pas, als dat wapen inderdaad er zo uit heeft gezien als door pastoor Janssen in De Maasgouw van 1915 is omschreven. Dan zou immers verwantschap met de Heren Van Rijswijck uit het land van Heusden en Altena een stuk dichter bij zijn gekomen. Met bovenstaande gegevens is zoiets in ieder geval aannemelijker geworden dan tot dusverre. Rest ons bovendien een oproep aan alle lezers: wie kent afbeeldingen van het wapen van de familie Van Rijswijck uit de omgeving van Venray en het Land van Cuijk?

Moord in Holthees

Dat ook de eerste vrouw van Hendrick van Rijswijck een dochter was van Jasper van den Heergraef wordt bevestigd in een uitvoerig artikel van 45 pagina's in typoscript van de hand van Louis Rutten, in 2002 overleden, dat ik aantrof in het gemeentearchief in Venray.¹³ Het behandelt een onthutsende moord en de nasleep daarvan door Jacob Pullen alias In gen Strael gepleegd in 1581. Het blijkt dat Kathryn, de vrouw van Jaspas van den Heergraef, na de dood van haar man met deze Jacob is hertrouwd. Hij was de oudste zoon van een keurige Venrayse familie, die woonde in het pand waar zich nu café 't Upke bevindt. Twee broers van hem werden priester en een zus was de eerste echtgenote van de chirurgijn Mr. Anthonis Bruijns met wie later Geertruida van den Heergraef in tweede echt verbonden zou worden. Over haar erfenis werd daarna door Hendrick van Rijswijck met Michiel van den Heergraef en Henrick van Darth het proces gevoerd dat hiervoor ter sprake kwam.

Jacob Pullen moet beduidend jonger zijn geweest dan Kathryn, de weduwe van Jasper. Zij was in ieder geval overleden in 1580. En ook over haar erfenis ontstond toen *geschil ende questie*. Hendrick van Rijswijck was daarbij belanghebbende. Hij wordt een zwager genoemd van Jacob Pullen. Die term moeten we niet in de huidige betekenis opvatten. Zwager was in die tijd de benaming van ieder door huwelijk vermaagschapt persoon.¹⁴ Van Hendrick van Rijswijck wordt daar ook nog gezegd dat hij getrouwd was met *Alytien*. Dit was dan zijn eerste vrouw, in de *Genealogie Van Rijswijck* aangeduid als Aertken. De erfenis betrof met name de ouderlijke hoeve, het Michielsgoed. Volgens een document van 1 oktober 1587 heeft Hendrick van Rijswijck, niet alleen belanghebbende maar ook schepen van Maashees, na de dood van Kathryn de partijen Van den Heergraef uitgenodigd samen naar Egbertus van den Heergraef, scholtis in Blitterswijck, te gaan. Jacob, die inmiddels een militaire functie had aangenomen op kasteel Blijenbeeck bij Afferden, liet daarbij verstek gaan. Jaspers zus Ermgard en haar man Gert van der Specke zijn vervolgens de nieuwe bewoners geworden van het Michielsgoed. Doch Jacob Pullen meende dat het goed hem toekwam. Hij is eind oktober 1581 met enkele soldaten 's nachts naar de hoeve gegaan, heeft Gert weggevoerd en aan de Maas

mishandeld. Deze wist te ontsnappen, maar Jacob was hem in een boot nagevaren en had hem onder water gestoten waardoor Gert stikte. Allerlei van Gert en zijn vrouw gestolen goederen had hij onder zijn trawanten verdeeld. Jacob week in eerste instantie uit naar kasteel Middelaar, maar werd uiteindelijk toch aangehouden en aangeklaagd. Na inleidende schermutselingen werd de zaak uitvoerig behandeld in oktober 1587.

In de diverse documenten wemelt het vervolgens van al dan niet gelukte pogingen van Jacob Pullen om middels intimidaties getuigen valse verklaringen te laten afleggen. We zitten in de Tachtigjarige Oorlog en de streek van Noord-Limburg en Oost-Brabant was overwegend in de macht van de troepen van de koning van Spanje. Ook Jacob Pullen diende onder deze banier. Hij probeerde met valse getuigenverklaringen de overtuiging te doen postvatten dat Gert van der Specke een spion van de Staatsen was geweest en dat dit de reden van de executie was. Deze voorstelling van zaken was volstrekt onaannemelijk en Jacob werd tot de pijnbank veroordeeld met uitzicht op de doodstraf daarna. Hoe het hem werkelijk vergaan is, is niet duidelijk. De doodstraf heeft hij in ieder geval niet gekregen, want hij is later nog hertrouwd, kreeg een dochter en stierf uiteindelijk in Venray in 1618.

Tot besluit

Hoe is het deze families verder vergaan? De families Van den Heergraef zowel als Van Darth zijn allang uitgestorven. Van Rijswijcks zijn er nog veel. Maar de welstand nam af.¹⁵ De kleinzoon van Hendrik, Frans, was nog wel schepen, maar raakte verwickeld in processen over leenrechten, die voor hem niet goed lijken te zijn geëindigd. Mettertijd werd *De Vliengenberg* door hem verlaten¹⁶ en in 1707, 1712 en 1715 worden er in Maashees op *de lijsten van het hoofdgeld* zelfs afstammelingen vermeld onder *pro Deo*, hetgeen een benaming is voor de armere bevolkingsgroepen, zo leert ons de *Genealogie Van Rijswijk*. Ook hier is dus in veel weten niet slechts vreugde, maar stemt dit ook tot weemoed over de vergankelijkheid van al hetgeen ooit bestaan heeft.

Noten

1. M.J. JANSSEN, De familie Van Rijswick te Maashees, Oostrum (Venray) en Tienray, in: *De Maasgouw* 37, 1915, 89-90. Een systematisch overzicht van deze familie laat pastoor Janssen pas beginnen bij generatie VII, Jasper Hendriksz. van Rijswijk.
2. B. VAN RIJSWIJK, *Een familie van Rijswijk uit Vierlingsbeek uit het land van Cuijk. Een familie van Rijswijk in Noord-Limburg. Genealogie van Rijswijk uit het Land van Heusden en Altena en Midden-Brabant*. <http://www.benvanrijswijk.com> (9 februari 2015). Afstammelingen blijken overigens ook nog voor te komen onder de namen Van Rijswijk, Van Riswick, Van Riswijk en Van Riswijk.
3. R. VAN DEN BRAND & H. DOUMA, *Land van Cuijk, 33 dorpen en één stad*, Boxmeer 2002, 184-187, 217-218.
4. *Kroniek van het Historisch Genootschap te Utrecht*, nr. 31, 1875, 364-406 <http://members.chello.nl/g.vbenthem/riddercedulgelre1468.htm> (9 februari 2015).
5. VAN DEN BRAND, DOUMA, *Land van Cuijk*, 185.
6. H. DOUMA, Het leengoed De Vliengenberg onder Holthees, in: *Merlet. Driemaandelijks blad van het streekarchivariaat Land van Cuijk* (1986) 26-28.
7. Ibidem.
8. In het land van Cuijk was een morgen 28 are. VAN DEN BRAND, DOUMA, *Land van Cuijk*, 387.
9. C.A.H. CLAASSENS e.a., *Melderslo destijds*, Melderslo 1994, 21.
10. R. VAN DEN BRAND, Wat kostte wat omstreeks 1650, in: *Merselo. Een wandeling door de geschiedenis*, Merselo 2000, 86-87.
11. J. VERZIJL, Genealogieën van Venlose schepenfamilies. XXI. Van den Heergraeff, in: *De Limburgse Leeuw* 5, 1956-1957, 109-112. Ook op Internet bevindt zich een stamboom Van den Hergraeff: genwiki.nl/limburg. (9 februari 2015). Naar mijn mening bevat deze een aantal fouten. Zo wordt Geertje daar de dochter genoemd van Michael, de burgemeester van Venlo, terwijl daar ook de notitie is opgenomen dat zij diens moeie (ook hier vertaald met grootmoeder) zou zijn geweest.
12. J. VERZIJL. Genealogieën van Venlose schepenfamilies XII Van Darth, in: *De Limburgse Leeuw* 3, 1955, 73-81. Een eerdere versie hiervan in *De Maasgouw* 41 (1921) 49-52.
13. L. RUTTEN, *Jacob Ingen Strael (1540-1618). Een swaer lanck ende grys man*. [1999], Typoscript aanwezig bij het Gem. Archief Venray, Signatuur IIC 17.
14. J. VERDAM, *Middelnederlands Handwoordenboek*, 's-Gravenhage 1979, 590.
15. Volgens VAN DEN BRAND, DOUMA, *Land van Cuijk*, 185 werd 'het goed Van Rijswick' vanaf 1616 als halfwinning geëxploiteerd. Gezien de grote welstand waarin de familie zich toen nog bevond, lijkt mij dit weinig waarschijnlijk. Deze mededeling wordt gedaan in de passage waarin *het goed van Rijswick* niet gelijk gesteld wordt met De Vliengenberg. Zoals boven aangegeven acht ik deze passage niet erg betrouwbaar. Een bron ontbreekt trouwens. De juistheid van de daarop volgende mededeling dat het goed in 1686 in het bezit raakte van het Augustinessenklooster Jeruzalem te Venray betwijfel ik eveneens. Ook hier ontbreekt een verwijzing. In Venray bestond toen inderdaad een Augustinessenklooster *Jeruzalem*, later klooster van de Ursulinen. En dit beschikte inderdaad over hofsteden en landerijen ook verder weg van Venray, bijvoorbeeld in Haps en Smakt. Zie A.F. DEN BROK, Het Jerusalem der Augustinessen (1422-1802), in: C.G.M. Bak o.f.m. en A.F. den Brok (red.), *Twaalf stenen uit de stroom: de twaalf kloosters van Venray*, Venray 1998, 12; en ZUSTER DOROTHÉE BOUWELS O.S.U., *Op Jerusalem's grond. De stroom van het gebeuren*, z.j. z.pl. Rond deze tijd verliet de familie Holthees en vestigde ze zich in Geijsteren. Het is mogelijk dat enig goed toen aan Jeruzalem is overgedaan. Maar ik houd ook de mogelijkheid open dat er een vergissing heeft plaatsgevonden. M.J. JANSSEN, *De familie van Rijswijk*, vermeldt dat de familie later in het vlak bij Venray gelegen Oostrum de Kloosterhoeve bewoonde. In Oostrum was ook van 1450 tot 1802 een Augustinessenklooster, Bethlehem geheten. J. RENKENS, Het klooster Bethlehem te Oostrum (1450-1802), in: C.G.M. Bak o.f.m. en A.F. den Brok (red.), *Twaalf stenen uit de stroom: de twaalf kloosters van Venray*, Venray 1998, 18-21.
16. H. DOUMA, *Merlet*, 26-28.

Genealogie Dupont, aanvulling

We weten het wel, maar af en toe word je weer eens met de neus op de feiten gedrukt: genealogisch onderzoek is nooit klaar. Ben je klaar, heb je je artikel gepubliceerd,¹ en ben je met een heel ander onderzoek bezig, en dan vind je toevallig iets dat je eigenlijk bij dat eerste onderzoek had kunnen (of moeten) vinden. In het Rijksarchief in Luik was ik bezig met een onderzoekje naar de familie Deleval (de Levaux, de Leval, de Vaux, etc. etc.), die in Zuid-Limburg een tak heeft onder de naam Laval. Uit het doopregister van Saint-André noteerde ik de volgende inschrijvingen van twee personen, die wellicht tot die familie behoorden:

- **Joannes**, zoon van Nicolaus Delwaux, gedoopt Saint-André 3 december 1629 (peetouders: Guilhelmus Delhaye; Maria Thone).
- **Winandus**, zoon van Nicolaus Delwaux, gedoopt Saint-André 20 maart 1631 (peetouders: Cornelius uit Malterre; Mabilie l'Escrinier).

Familie De Leval of niet? Maar de voornamen en de peetouders deden mij ergens anders aan denken... Inderdaad! Het waren de twee zonen van het echtpaar Collin de Pont en Vaux en Petronelle de la Haye, de twee zonen die ik in mijn publicatie over de familie Dupont (LTG 2014, nr. 2) wél op het goede geboortjaar had ingeschat, maar waarvan ik geen doopinschrijving had gevonden. Natuurlijk niet, want ik zou nooit onder de naam Delwaux hebben gezocht. Of misschien toch wel? In ieder geval weer eens een bewijs dat de schrijfwijze van familienamen niets zegt. Maar dan ook niets.

De pastoor van Saint-André wist dus niet goed hoe Collin de Pont en Vaux eigenlijk heette. Hoe zou de man in het dorp bekend gestaan hebben? Waarschijnlijk als "de pachter" (*villicus*) van de grote pachthoeve tegenover de kerk, eigendom van de abdij Burtscheid. En zo staat hij warempel nóg twee keer in het doopregister, bij de doop van twee gelijknamige zonen:

- **Nicolaus (I)**, zoon van Nicolaus de pachter (*villicus*), ged. Saint-André 12 april 1634 (peetouders: Frambachius Matthaei; Margarita Riwet).
- **Nicolaus (II)**, zoon van Nicolaus de pachter (*villicus*), ged. Saint-André 6 maart 1641 (geen peetouders ingevuld).

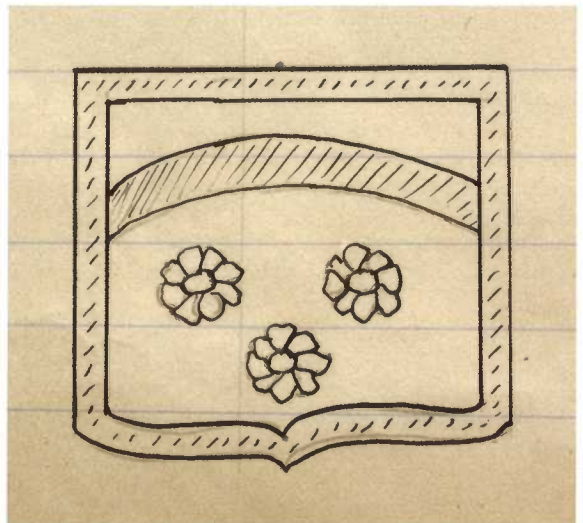
Een andere keer, op het Rijksarchief in Luik, vroeg ik ter inzage het persoonlijk archiefje van Urbain Dodémont, gemeente-secretaris van Visé en amateur-streekhistoricus. Daarin bevonden zich twee albums, opgemaakt rond 1935, met historische aantekeningen over een aantal kleine plaatsjes rondom Visé. In een van die albums beschrijft Dodémont de grafkruisen op het kerkhof van Saint-André. Van één van die kruisen, nu niet meer aanwezig, kon hij in de jaren 1930 nog, hoewel met enige moeite, het opschrift lezen en een tekening maken van het familiewapen dat er op

afgebeeld was. De inscriptie las hij als volgt:

PRIEZ DIEV POVR LAME D'HOBLE HOM
WINANT DUPONT EN SON VIVANT CENSIER
DE ST ANDRE DECEDE LE ... 7BRE 1661
("Bidt voor de ziel van de eerbare man Winant Dupont, bij leven pachter van Saint-André, overleden op ... september 1661").

Het overlijdensjaar heeft hij in ieder geval niet goed gelezen, want we weten uit het kerkregister van Saint-André dat Winant Dupont is gestorven op 7 september 1676. Dodémont maakte ook een tekening van het wapen. Hij interpreteert het bovenste motief als een brug, waaronder drie rozen, geplaatst 2 en 1.² En warempel, het motief van de drie rozen, geplaatst 2 en 1, komt een eeuw later terug in het wapen van de familie Dupont in Heer (zie de illustraties in het LTG 2014, nr. 2).

Dit betekent wellicht dat de tak Dupont in Heer het wapen niet zelf heeft ontworpen, maar dat er binnen de familie misschien een heraldische traditie bestond.

Het wapen van Winant Dupont, op zijn grafkruis op het kerkhof van Saint-André, naar de tekening in het album van Urbain Dodémont, ca. 1935 (AEL, *Individus. Urbain Dodémont, inv.nr. 2, p. 68*).

Noten

1. RÉGIS DE LA HAYE, De Waalse wortels van de Zuid-Limburgse familie Dupont, *LTG* 42 (2014), 35-52.
2. AEL, *Individus. Urbain Dodémont, inv.nr. 2, p. 51-52 en 68*.

*Anna Ruiz, nakomelinge van Johannes Michael Kaiser, en Mart Graef, de auteur van het hoofdartikel, zijn aan elkaar verwant in de negende graad van bloedverwantschap.
De jongste gemeenschappelijke voorouder is Jacob Timmermans, armenmeester van Horn (1685, 1703).
Hij was tweemaal gehuwd: 1e met Clara van Asch (overl. 1697) en 2e met Petronilla Vermeulen (overl. 1762).
Uit het eerste huwelijk werd Petronella Timmermans geboren, uit het tweede Joanna Timmermans.
Zie het hoofdartikel.*